

KOMPARATIVNA ANALIZA METODA NAKNADNOG PRIZNAVANJA I VREDNOVANJA DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE MEĐU LISTANIM PODUZEĆIMA U RH I SLOVENIJI

Rogošić, Tomislava

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:276813>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**KOMPARATIVNA ANALIZA METODA
NAKNADNOG PRIZNAVANJA I
VREDNOVANJA DUGOTRAJNE MATERIJALNE
IMOVINE MEĐU LISTANIM PODUZEĆIMA U
RH I SLOVENIJI**

Mentor:

prof.dr.sc. Željana Aljinović Barać

Student:

Tomislava Rogošić

Broj indeksa: 2171511

Split, rujan, 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD	2
1.1. Problem i predmet istraživanja.....	2
1.2. Ciljevi i doprinos istraživanja	3
1.3. Metode istraživanja	4
1.4. Struktura diplomskog rada	5
2. ZAKONODAVNI OKVIR FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA RH	6
3. ZAKONODAVNI OKVIR FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U SLOVENIJI	11
4. RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE	16
4.1. Početno priznavanje i mjerenje dugotrajne materijalne imovine	17
4.2. Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine.....	22
4.3. Amortizacija	26
4.4. Nadoknativi iznos	29
4.5. Prestanak priznavanja dugotrajne materijalne imovine	30
4.6. Komparativna analiza MRS-a 16, HSFI-ja 6 i SRS-a 1 po točkama i područjima	
.....	31
4.7. Pregled dosadašnjih istraživanja.....	33
5. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE NA UZORKU HRVATSKIH I SLOVENSКИH PODUZEĆA	36
5.1. Definiranje uzorka i metodologija istraživanja.....	36
5.2. Analiza rezultata istraživanja	40
6. ZAKLJUČAK	57
LITERATURA	59
POPIS TABLICA I GRAFIKONA	63
SAŽETAK	65
SUMMARY	66

1. UVOD

1.1. Problem i predmet istraživanja

Financijski izvještaji su kreirani u svrhu prikazivanja istinitih i potpunih podataka o poslovnom subjektu te pružanja relevantnih informacija o financijskoj poziciji poduzeća interesnim skupinama. Pokazatelj su uspjeha poduzeća i iz tog razloga stvaraju dobru podlogu za donošenje odluka, kako menadžerima poduzeća, tako i krajnjim korisnicima. Menadžmentu poduzeća financijski izvještaji omogućuju kvalitetno upravljanje poduzećem, dok krajnjim korisnicima odgovaraju na pitanja o potencijalnom investiranju u poduzeće, kupovini ili prodaji dionica i slično.

Dugotrajna imovina prema pojavnom obliku može biti: nematerijalna imovina, materijalna imovina, financijska imovina te dugoročna potraživanja. Ovaj rad je orijentiran samo na dugotrajnu materijalnu imovinu jer ovakva vrsta imovine vrlo često zauzima značajan udio u vrijednosti ukupne imovine poduzeća te predstavlja važnu stavku u financijskim izvještajima. Specifična je po tome što ne mijenja svoj oblik ni sastav u proizvodnom procesu te po tome što se troši postupno. Dugotrajna materijalna imovina se dijeli na nekretnine, postrojenja i opremu. Kao stavka financijskih izvještaja svoju značajnost pronalazi u tome što se od ulaganja u dugotrajnu materijalnu imovinu očekuje buduća ekonomska korist i iz tog razloga ona ima utjecaj na stvaranje profita.

Računovodstveni tretman za dugotrajnu materijalnu imovinu u Republici Hrvatskoj reguliran je standardima HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina i MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema. Proces procjene vrijednosti dugotrajne materijalne imovine može se smatrati jednim od najvažnijih područja financijskog računovodstva. Dugotrajna materijalna imovina se početno mjeri po trošku nabave.¹ Metode naknadne procjene vrijednosti dugotrajne materijalne imovine utječu na financijsku situaciju poduzeća i iz tog razloga je vrlo korisna naknadna procjena imovine koja odražava sadašnje ekonomske uvjete na dan mjerenja.²

Pri naknadnom vrednovanju dugotrajne materijalne imovine poslovni subjekt ima mogućnost odabira računovodstvene politike za postupak provođenja istog. Sukladno MRS-u 16 i HSFI-u 6, za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine može se koristiti ili metoda troška ili metoda revalorizacije.

¹ Službeni list EU (2019): Međunarodni računovodstveni standard 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, t 15.

² Talnagiova, V., Cerna, L. (2011.): Measurement of assets in financial statements of an industrial company, Annals of DAAAM for 2011., Volume 22, No. 1, Published by DAAAM International, Vienna, Austria, EU, str. 1161-1162. [Internet]. Dostupno na: https://www.daaam.info/Downloads/Pdfs/proceedings/proceedings_2011/1161_Talnagiova.pdf

Kada poslovni subjekt koristi metodu revalorizacije kao računovodstvenu politiku za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine tada se dugotrajna materijalna imovina iskazuje prema revaloriziranom iznosu koji čini fer vrijednost te imovine na datum revalorizacije umanjena za kasnije akumuliranu amortizaciju i kasnije akumulirane gubitke od umanjenja.³ S druge strane, metoda troška, nakon početnog priznavanja kao imovine, pojedinu nekretninu, postrojenje i opremu iskazuje po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja.⁴

Predmet istraživanja ovog rada je utvrditi koje metode naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine primjenjuju listana poduzeća u RH i Sloveniji. Također, predmet istraživanja je ispitati postojanje značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na: veličinu poduzeća, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat i djelatnost poduzeća te usporedba među dvjema državama. Analiza će se provesti na uzorku od 87 hrvatskih i 27 slovenskih listanih poduzeća koja su predala svoje temeljne financijske izvještaje za 2018. godinu. Podaci o poduzećima su preuzeti iz baza hrvatske⁵ i slovenske⁶ burze. Od ukupno 125 hrvatskih i 40 slovenskih listanih poduzeća u uzorak su isključivo izabrana poduzeća čiji predani financijski izvještaji za 2018. godinu sadrže detaljan opis bilješki uz financijske izvještaje u kojima je navedeno koju metodu naknadnog priznavanja dugotrajne materijalne imovine poduzeće koristi.

1.2. Ciljevi i doprinos istraživanja

Na temelju postavljenih istraživačkih hipoteza i iznesenog predmeta istraživanja određuju se i ciljevi istraživanja. Osnovni ciljevi istraživanja dovode do zaključaka o tome postoje li značajne razlike u korištenim metodama naknadnog prikazivanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu i vlasništvo poduzeća, ostvareni financijski rezultat, djelatnost poduzeća te postoje li značajne razlike naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među dvjema državama.

Teorijski doprinos rada je sinteza problematike vezane za računovodstvo dugotrajne materijalne imovine. Teorijski okvir čine računovodstveni standardi kojima je definirana dugotrajna materijalna imovina i naknadno vrednovanje iste.

³ Službeni list EU (2019): Međunarodni računovodstveni standard 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, t 31.

⁴ Službeni list EU (2019): Međunarodni računovodstveni standard 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, t 30.

⁵ Zagrebačka burza, [Internet]. Dostupno na: <https://www.zse.hr/>

⁶ Ljubljanska borza, [Internet]. Dostupno na: <http://seonet.ljse.si/default.aspx>

Empirijski doprinos rada se očituje u prikazanim rezultatima istraživanja u kojima se potvrđuju ili opovrgavaju prethodno postavljene hipoteze. Doprinos diplomskog rada je u tome što će pružiti odgovor na pitanje postoje li značajne razlike u korištenim metodama naknadnog prikazivanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na prethodno spomenuta obilježja.

1.3. Metode istraživanja

Za izradu teorijskog dijela rada koristit će se znanstvena i stručna literatura. Za empirijski dio rada koristit će se podaci o listanim poduzećima prikupljeni sa web stranica Zagrebačke i Ljubljanske burze. Pri analizi prikupljenih podataka koristit će se računalni program Microsoft Excel 2016 te statistički računalni program IBM SPSS Statistics. Podaci će se prikazati brojčano, tablično i grafički te će se pomoću njih opovrgnuti ili dokazati postavljene hipoteze.

U nastavku slijede metode istraživanja⁷ koje će se koristiti kako bi se istražili i izložili rezultati istraživanja:

- Induktivna i deduktivna metoda - na temelju proučene literature izvest će se opći zaključak o dugotrajnoj materijalnoj imovini i naknadnom vrednovanju iste.
- Metoda analize - raščlanjivanje pojmova, sudova i zaključaka o dugotrajnoj materijalnoj imovini na njene sastavne dijelove.
- Metoda sinteze - donošenje konkretnog zaključka o tome postoje li značajne razlike u korištenim metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na određena obilježja. Zaključak je donesen na temelju rezultata istraživanja.
- Metoda generalizacije – analizom svakog pojedinačnog poduzeća iz uzorka kreiraju se zaključci koji bi se mogli primijeniti na sva poduzeća.
- Metoda dokazivanja i opovrgavanja - testiranje definiranih hipoteza te njihovo prihvaćanje ili odbacivanje ovisno o njihovoj istinitosti.
- Metoda deskripcije - definiranje i opisivanje računovodstva dugotrajne materijalne imovine.
- Metoda kompilacije - preuzimanje tuđih rezultata znanstvenoistraživačkog rada, odnosno tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja o dugotrajnoj materijalnoj imovini i njenom naknadno vrednovanju.

⁷ Zelenika, R. (2000.): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, četvrto izdanje, Rijeka, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 295-319.

- Komparativna metoda - stavka dugotrajne materijalne imovine će se uspoređivati na temelju analize financijskih izvještaja poduzeća iz uzorka te će se uočavati eventualne sličnosti i razlike među uzorcima.
- Statistička metoda je metoda kojom se na temelju obilježja određenog broja elemenata neke skupine pojava izvodi opći zaključak o prosječnoj vrijednosti obilježja. U ovom radu se koristi program za statističku obradu podataka IBM SPSS Statistics.

1.4. Struktura diplomskog rada

Diplomski rad se sastoji od pet poglavlja, uključujući uvod i zaključak.

U uvodnom dijelu diplomskog rada, definirat će se problem i predmet istraživanja kao i istraživačke hipoteze koje će se prihvatiti ili odbaciti. Također će biti obrazložene metode koje će se koristiti pri izradi rada. Opisat će se ukratko doprinos istraživanja te struktura diplomskog rada.

Drugi dio rada odnosi se na teorijski dio. U drugom poglavlju se utvrđuje regulatorni okvir za sastavljanje financijskih izvještaja u RH i Sloveniji. Treće se poglavlje odnosi na samo računovodstvo dugotrajne materijalne imovine, njeno početno priznavanje te njeno vrednovanje nakon početnog priznavanja prema hrvatskim, slovenskim i međunarodnim računovodstvenim standardima. U teorijski okvir istraživanja ulaze relevantni računovodstveni standardi.

Četvrto poglavlje se odnosi na empirijski dio rada. U njemu se provodi istraživanje na temelju javno dostupnih podataka na Zagrebačkoj burzi i Slovenskoj burzi. Analiza se provodi na uzorku hrvatskih i slovenskih poduzeća te usporedba korištenih metoda naknadnog vrednovanja i priznavanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća, vlasništvo poduzeća, ostvareni financijski rezultat, djelatnost poduzeća usporedba među dvjema državama.

U posljednjem, petom poglavlju, će se prikazati zaključci i glavne spoznaje na temelju provedene analize kojom će se nastojati potvrditi prethodno postavljene hipoteze.

2. ZAKONODAVNI OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA RH

Računovodstveni sustav sadrži metode i sredstva koja koriste subjekti za praćenje i spoznaju o stanju imovine, obveza i kapitala te o rezultatima poduzetih ekonomskih aktivnosti.⁸ Računovodstveni sustav reguliran je zakonima, standardima, te poreznim i ostalim propisima. Oni čine sastavni dio regulatornog okvira i njime se definira ponašanje sudionika sustava koji unutar njega djeluju.

Institucionalni okvir financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj čine:

1. Zakon o računovodstvu (ZoR)⁹,
2. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI)¹⁰ te
3. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI)¹¹.

Zakon o računovodstvu uređuje računovodstvo poduzetnika, razvrstavanje poduzetnika i grupa poduzetnika, knjigovodstvene isprave i poslovne knjige, popis imovine i obveza, primjena standarda financijskog izvještavanja, godišnje financijske izvještaje i konsolidaciju godišnjih financijskih izvještaja, izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, reviziju godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, javnu objavu godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, Registar godišnjih financijskih izvještaja te obavljanje nadzora.¹²

Odredbe ovog Zakona dužni su primjenjivati poduzetnici:

- Trgovačko društvo i trgovac pojedinac određeni propisima kojima se uređuju trgovačka društva
- Poslovna jedinica poduzetnika iz prethodne točke sa sjedištem u drugoj državi članici ili trećoj državi ako prema propisima te države ne postoji obveza vođenja poslovnih knjiga i sastavljanja financijskih izvještaja te poslovna jedinica poduzetnika iz države članice ili treće države koji su obveznici poreza na dobit sukladno propisima kojima se uređuju porezi
- Podružnica inozemnih poduzetnika u Republici Hrvatskoj, ako ista nije poslovna jedinica, kako je uređeno propisima kojima se uređuju trgovačka društva.

⁸ Belak, V. (2006.): Profesionalno računovodstvo: prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić & Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, str. 15-36.

⁹ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/2015., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2015_07_78_1493.html

¹⁰ Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/2015., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html

¹¹ Službeni list Europske unije (2019). [Internet]. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02008R1126-20190101>

¹² Zakon o računovodstvu, članak 1.

Također, odredbe ovoga Zakona dužna je primjenjivati i svaka fizička osoba koja je obveznik poreza na dobit određena propisima kojima se uređuju porezi.¹³

Poduzetnik je dužan sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja ili Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja sukladno odredbama Zakona.¹⁴

Primjena standarda financijskog izvještavanja ovisi o kategoriji razvrstavanja poduzetnika prema ZoR-u. Mikro, mali i srednji poduzetnici te ostali poduzetnici koji se ne mogu razvrstati po kriterijima mikro, malih i srednjih poduzetnika, dužni su sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. Veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa iz dužni su sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Ovisno društvo, odnosno društvo kći koje je obveznik primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, a čije matično društvo sastavlja i prezentira konsolidirane financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, može odlučiti da svoje godišnje financijske izvještaje sastavlja i prezentira primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.¹⁵

Prema Zakonu o računovodstvu poduzetnici se razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Pokazatelji na temelju kojih se razvrstavaju poduzetnici su:

- Iznos ukupne aktive
- Iznos prihoda
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine

Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- Ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna
- Prihod 5.200.000,00 kuna
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10 radnika.

¹³ Zakon o računovodstvu, članak 4., stavak 1, 2, 3.

¹⁴ Zakon o računovodstvu, članak 17., stavak 1.

¹⁵ Zakon o računovodstvu, članak 17., stavak 2,3,4.

Mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- Ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna
- Prihod 60.000.000,00 kuna
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika.

Srednji poduzetnici su oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- Ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna
- Prihod 300.000.000,00 kuna
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika.

Veliki poduzetnici su:

1. Poduzetnici koji prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od tri uvjeta iz kategorije srednjih poduzetnika
2. Banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing-društva, društva za upravljanje UCITS fondovima, društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima, UCITS fondovi, alternativni investicijski fondovi, mirovinska društva koja upravljaju obveznim mirovinskim fondovima, mirovinska društva koja upravljaju dobrovoljnim mirovinskim fondovima, dobrovoljni mirovinski fondovi, obvezni mirovinski fondovi te mirovinska osiguravajuća društva, društva za otkup mirovine, faktoring-društva, investicijska društva, burze, operateri MTP-a, središnja klirinška depozitarna društva, operateri središnjeg registra, operateri sustava poravnanja i/ili namire i operateri Fonda za zaštitu ulagatelja neovisno o tome ispunjavaju li uvjete iz prethodne točke ovoga stavka.¹⁶

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su računovodstvena načela i pravila priznavanja, mjerenja i klasifikacije poslovnih događaja te sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja koje donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i objavljuju se u Narodnim novinama.¹⁷

¹⁶ Zakon o računovodstvu, članak 5.

¹⁷ Zakon o računovodstvu, članak 16., stavak 1.

Temelje se na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi i Direktivi 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja uređuje se tematika u vezi s financijskim izvještajima, u prvom redu, namijenjenih vanjskim korisnicima. Oni sadrže zahtjeve priznavanja, mjerenja, procjenjivanja, prezentiranja i objavljivanja transakcija i događaja važnih za financijske izvještaje opće namjene poduzetnika koji ostvaruju dobit ili gubitak, a uređuju sastavljanje, prezentiranje i objavljivanje financijskih izvještaja za poduzetnike koji nisu obveznici primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Poduzetnici čiji su financijski izvještaji u skladu s Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja trebaju objaviti u bilješkama izjavu o njihovoj primjeni i sukladnosti.

Svrha ovih standarda je:

- propisati osnovu za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja,
- pomoć revizorima u formiranju mišljenja jesu li financijski izvještaji u skladu s Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja,
- pomoć korisnicima financijskih izvještaja pri tumačenju podataka i informacija koje su sadržane u financijskim izvještajima.¹⁸

Ciljevi Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja jesu razvijati u javnom interesu računovodstvene standarde koji zahtijevaju kvalitetne, transparentne i usporedne informacije u financijskim izvještajima.¹⁹

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su usklađeni s MRS-om/MSFI i Direktivom 2013/34/EU Europskog parlamenta o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, a sadržavaju 17 standarda i Pojmovnik.²⁰ Za računovodstvo dugotrajne materijalne imovine najvažniji Hrvatski standard financijskog izvještavanja je HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja su uređeni člankom 2. Uredbe (EZ) br. 1606/2002.²¹ MSFI razvijaju potpuno nove standarde, ali pored toga uključuju i Međunarodne računovodstvene standarde.²² Međunarodni standardi financijskog izvještavanja i

¹⁸ Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/2015., točka 1.1., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html

¹⁹ Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, točka 1.2.

²⁰ Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/2015.

²¹ Zakon o računovodstvu, članak 16., stavak 2.

²² Belak, V. (2006.): Profesionalno računovodstvo: prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić & Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, str. 39-40.

Međunarodni računovodstveni standardi, njihove dopune i povezana tumačenja su utvrđeni od Europske komisije i objavljeni su u Službenom listu Europske unije.

Međunarodne standarde financijskog izvještavanja su obvezni primjenjivati veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja sadrže 41 Međunarodni računovodstveni standard i 13 Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.²³ Za ovaj rad je posebno relevantan MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema te će se on posebno istaknuti.

²³ Pregled Međunarodnih standarda financijskih izvještavanja (u primjeni od 1. siječnja 2010.), OSFI. [Internet]. Dostupno na: [http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-1 od 1.1.2010. dodana kolona Odluka.pdf](http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-1%20od%201.1.2010.%20dodana%20kolona%20Odluka.pdf)

3. ZAKONODAVNI OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U SLOVENIJI

Područje računovodstva u Sloveniji uređeno je zakonima i pravilnicima. Računovodstvenu regulativu u Sloveniji čine:

1. Zakon o trgovačkim društvima²⁴,
2. Zakon o računovodstvu (za državna poduzeća)²⁵,
3. Slovenski računovodstveni standardi (SRS)²⁶ i
4. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI)²⁷.

Slovenski parlament je 1993. godine donio Zakon o trgovačkim društvima, čime je zamijenio postojeći Zakon o trgovačkim društvima. U sljedećim razdobljima Zakon je podnio nekoliko izmjena i dopuna. Glavna izmjena Zakona datira iz 2006. (Zakon o gospodarskih družbah, ZGD-1), kada je isti izmijenjen i dopunjen kako bi se uskladio sa zakonodavstvom Europske unije.

Zakon o trgovačkim društvima je temeljni zakon na području prava trgovačkih društava i statusnog prava trgovačkih društava u Sloveniji, često se u stručnoj praksi naziva ekonomskim ustavom, što naglašava njegovu važnost.²⁸

Zakonom o trgovačkim društvima utvrđuju se osnovna korporativna pravila za osnivanje i rad trgovačkih društava, obrtnika i samostalnih poduzetnika, gospodarskih interesnih udruženja, povezanih osoba, podružnice stranih tvrtki i njihovo statusno restrukturiranje.²⁹

Prema Zakonu o trgovačkim društvima društvo je pravna osoba koja samostalno obavlja profitabilnu djelatnost na tržištu kao jedinu djelatnost. Profitabilna djelatnost prema ovom Zakonu je svaka djelatnost koja se na tržištu obavlja radi zarade.

²⁴ Zakon o gospodarskih družbah, Uradni list RS, št. 42/06, 2006. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2009-01-3036?sop=2009-01-3036>

²⁵ Zakon o računovodstvu, Uradni list RS, št. 23/99, 1999. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-1032/zakon-o-racunovodstvu-zr/#I.%C2%A0SPLO%C5%A0NE%C2%A0DOLO%C4%8CBE>

²⁶ Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 11/01, 2005., Ljubljana. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-5299/slovenski-racunovodski-standardi?h=Slovenski%20ra%C4%8Dunovodski%20standard>

²⁷ Službeni list Europske unije (2019). [Internet]. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02008R1126-20190101>

²⁸ Leva Bukovnik, M., Mlinarič, B. (2009): Temelji računovodstva, Konzorcij višjih strokovnih šol za izvedbo projekta IMLETUM, Zavod IRC, Ljubljana, str 31.

²⁹ Zakon o gospodarskih družbah, Uradni list RS, št. 42/06, 2006., članak 1. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2009-01-3036?sop=2009-01-3036>

Prema Zakonu o trgovačkim društvima poduzetnik je fizička osoba koja samostalno obavlja dobitnu djelatnost na tržištu unutar organiziranog poduzeća.³⁰

Prema Zakonu o trgovačkim društvima poduzeća se klasificiraju kao mikro, mala, srednja i velika poduzeća, a definiraju se prema sljedećim kriterijima na datum bilance:

- prosječni broj zaposlenih tijekom financijske godine,
- neto prihod od prodaje, i
- vrijednost imovine.

Mikro poduzeće je društvo koje ispunjava dva od tri sljedeća kriterija:

- prosječni broj zaposlenih tijekom financijske godine ne prelazi 10 zaposlenika,
- neto prihod od prodaje ne prelazi 2.000.000,00 eura, i
- vrijednost imovine ne prelazi 2.000.000,00 eura.

Malo poduzeće je društvo koje nije mikro društvo prema prethodnom stavku i koje ispunjava dva od tri sljedeća kriterija:

- prosječni broj zaposlenih tijekom financijske godine ne prelazi 50 zaposlenika,
- neto prihod od prodaje ne prelazi 8.800.000,00 eura i
- vrijednost imovine ne prelazi 4.400.000,00 eura.

Srednje poduzeće je društvo koje nije mikro društvo ni malo društvo iz prethodnih stavaka i koje ispunjava dva od tri sljedeća kriterija:

- prosječni broj zaposlenih tijekom financijske godine ne prelazi 250 zaposlenika,
- neto prihod od prodaje ne prelazi 35.000.000 eura, i
- vrijednost imovine ne prelazi 17.500.000,00 eura.

Veliko poduzeće je društvo koje nije mikro, malo ni srednje veliko poduzeće iz prethodnih stavaka. U velika poduzeća spadaju: banke, osiguravajuća društva, burze vrijednosnih papira te trgovačka društva koja sukladno Zakonu o trgovačkim društvima moraju pripremiti konsolidirano godišnje izvješće.³¹

Zakon o trgovačkim društvima po određenoj veličini poduzetnika definira koje računovodstvene standarde pojedini poduzetnik treba primjenjivati u svom poslovanju. Prema

³⁰ Zakon o gospodarskih društvima, članak 3., stavak 1.-6.

³¹ Zakon o gospodarskih društvima, članak 55.

zakonu o trgovačkim društvima, sva mikro, mala i srednja poduzeća u Sloveniji primjenjuju Slovenske računovodstvene standarde, dok sva poduzeća koja kotiraju na burzi, sve banke, osiguravajuća društva i određene financijske institucije primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja.³²

Zakon o računovodstvu na snazi je od 2000. godine i regulira vođenje knjigovodstvenih evidencija javnih i privatnih ustanova, proračuna i proračunskih korisnika i drugih pravnih osoba koje nisu utvrđene Zakonom o trgovačkim društvima, Zakonom o trgovačkim javnim uslugama ili prema Zakonu o društvima. Zakon o računovodstvu stoga se odnosi na neprofitni sektor, odnosno državni sektor.

Zakon o računovodstvu usklađen je sa Slovenskim računovodstvenim standardom 34 - Računovodstveni tretman za neprofitne organizacije - privatne pravne osobe i ne uređuje detaljno pojedinačna pitanja, već načelno uređuje vođenje poslovnih knjiga i pripremu godišnjih izvještaja.³³

Slovenski računovodstveni standardi su pravila profesionalnog ponašanja na području računovodstva. Donosi ih Slovenski institut za reviziju. Namijenjeni su, prije svega, malim i srednje velikim društvima. Od 01.01. 2006. godine primjenjuju se slovenski računovodstveni standardi 2006. Slovenski računovodstveni standardi 2006 temelje se na računovodstvenoj teoriji Slovenije i međunarodnim zahtjevima i to osobito na odrednicama MSFI-a i na Direktivi 2013/34 Europske unije. Slovenski računovodstveni standardi cjelovito uređuju sustav vođenja računovodstva, jer sadrže strukovna pravila kakva se u MSFI-u ne mogu naći, kao na primjer: knjigovodstvene isprave, poslovne knjige, izrada računovodstvenih proračuna i računovodstvene proračune, računovodstveno planiranje, nadziranje i drugo.³⁴

Slovenski računovodstveni standardi posebno određuju:

- sadržaj i izgled izvještaja o novčanim tokovima i izvještaja o promjenama kapitala,
- pravila o vrednovanju knjigovodstvenih stavki,

³² Zakon o gospodarskim društvima, članak 67.

³³ Leva Bukovnik, M., Mlinarič, B. (2009): Temelji računovodstva, Konzorcij višjih strokovnih šol za izvedbo projekta IMPLETUM, Zavod IRC, Ljubljana, str 35.

³⁴ Kralj, J. (2015.): Slovenski računovodstveni sustav, Završni rad, RRiF Visoka škola za financijski menadžment, Zagreb. [Internet]. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/rvs%3A31>

- pravila za sadržaj pojedinih stavki u financijskim izvještajima i objašnjenja uz te stavke u bilješkama uz financijska izvješća.³⁵

Slovenski računovodstveni standardi se prvenstveno odnose na poduzeća, ali ih koriste i druge organizacije, samostalni poduzetnici, instituti, društva, agencije, pa čak i državne organizacije, ako to posebno ne propisuju sektorski propisi. Stoga se u obnovljenim Slovenskim računovodstvenim standardima koristi naziv "organizacija" kao najširi pojam za sve korisnike SRS-a. Temeljna računovodstvena pravila, posebno pravila o priznavanju, ukidanju, mjerenju i vrednovanju ekonomskih kategorija, trebaju biti ista u svim organizacijama bez obzira na organizacijski i pravni oblik subjekta. Stoga posebni standardi reguliraju samo specifične značajke računovodstvenih rješenja koja se odnose na organizacije koje nisu korporacije ili društvena poduzeća. Sastavni dio SRS-a su i interpretativni rječnici stručnih izraza, dodani pojedinačnim standardima.³⁶

Postoji 28 Slovenskih računovodstvenih standarda. SRS 1 do 17 bave se metodologijom suštinskog prikaza ekonomskih kategorija, SRS 20 do 23 propisuju metodologiju prikaza ekonomskih kategorija u vanjskom financijskom izvještavanju, a SRS 30 do 39 propisuju specifičnosti računovodstva organizacija u pojedinim djelatnostima i specifičnosti računovodstva u slučajevima kada se temeljne računovodstvene pretpostavke na kojima se temelje opći Slovenski računovodstveni standardi ne uzimaju u obzir, poput specifičnosti računovodstva u vremenski ograničenom poduzeću.³⁷

Za računovodstvo dugotrajne materijalne imovine najvažniji Slovenski računovodstveni standard je SRS 1 – Dugotrajna materijalna imovina (izvorno: Slovenski računovodski standard 1 - Opredmetena osnovna sredstva).

Nakon što je Slovenija 2004. godine postala članica Europske unije, trebala je usvojiti pravni okvir Europske unije, uključujući zakon koji se odnosi na poduzeća te Direktivu o računovodstvu i Uredbu (EZ) br. 1606/2002 o primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda. U početku su tvrtke čiji su vrijednosni papiri uvršteni na jedno od organiziranih tržišta vrijednosnih papira u državama članicama Europske zajednice i one tvrtke koje su podložne konsolidaciji trebale su sastavljati svoje financijske izvještaje u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Slovenija je proširila obvezu

³⁵ Leva Bukovnik, M., Mlinarič, B. (2009): Temelji računovodstva, Konzorcij višjih strokovnih šol za izvedbo projekta IMPLETUM, Zavod IRC, Ljubljana, str 37.

³⁶ Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 95/2015, 2015., članak 1. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-3751?sop=2015-01-3751>

³⁷ Slovenski računovodski standardi, članak 2.

primjenu MSFI-ja na konsolidirane i nekonsolidirane financijske izvještaje svih banaka i osiguravajućih društava. Banke su dužne izvještavati prema MSFI za financijske godine koje počinju nakon 2006., kao i osiguravajuća društva. S druge strane, Slovenija prihvaća primjenu MSFI-ja na sve vrste društava za odvojena godišnja (nekonsolidirana) financijska izvješća i konsolidirane financijske izvještaje (od društava koja ne kotiraju na uređenom tržištu vrijednosnih papira), ali samo ako skupština tih društava odluči koristiti MSFI najmanje pet uzastopnih fiskalnih godina. Ostale tvrtke trebaju primijeniti Slovenske računovodstvene standarde koji su u primjeni od 2006. godine.³⁸

Slovenija primjenjuje jednake Međunarodne standarde financijskog izvještavanja kao i Hrvatska, stoga ih nema potrebe detaljnije objašnjavati jer su već opisani u drugom poglavlju.

³⁸ Jerman, M., Novak, A. (2014.): IFRS application in Slovenia, Accounting and Management Information Systems, Vol. 13, No. 2., 2014., str. 351–372. [Internet]. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/281440763_IFRS_application_in_Slovenia

4. RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE

Cilj svakog poduzeća jest uspješno poslovanje i održavanje konkurentskih prednosti na tržištu, a da bi to ostvarili, poduzeće mora ulagati u dugotrajnu imovinu. Ona utječe na uspješnost poduzeća, što dokazuje i činjenica da je u 2018. godini u novu dugotrajnu imovinu ulagalo 16,63% (12.808) hrvatskih poduzetnika, što je 8,2% više negoli 2017. godine. Ukupno je uloženo 24,2 milijarde kuna u 2018. godini, 3,9% više od prethodne godine.³⁹

Računovodstveni okvir za izvještavanje dugotrajne materijalne imovine u Hrvatskoj i Sloveniji sadrže slijedeći računovodstveni standardi:

- MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema,
- HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina te
- SRS 1 – Nekretnine, postrojenja i oprema

Za računovodstvo dugotrajne materijalne imovine subjekata čiji vrijednosni papiri kotiraju na tržištu kapitala najvažniji računovodstveni propis je MRS 16 i, stoga će se on posebno istaknuti u ovom radu.

Cilj MRS-a 16 je propisati računovodstveni postupak za nekretnine, postrojenja i opremu kako bi korisnici financijskih izvještaja mogli razlikovati podatke o ulaganju subjekta u vlastite nekretnine, postrojenja i opremu, te promjene tih ulaganja. Glavna pitanja u računovodstvu nekretnina, postrojenja i opreme su priznavanje imovine, utvrđivanje njezine knjigovodstvene vrijednosti, amortizacije i gubitaka zbog umanjenja koje je potrebno priznati u vezi s njima.

Nekretnine, postrojenja i oprema su materijalna imovina:

- namijenjena uporabi u okviru proizvodnje ili isporuke roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe; i
- za koju se očekuje da će se upotrebljavati dulje od jednog obračunskog razdoblja.

Međunarodni računovodstveni standard 16 se ne primjenjuje na:

1. nekretnine, postrojenja i opremu koji su razvrstani kao nekretnine, postrojenja i oprema namijenjeni prodaji u skladu s MSFI 5 - Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja;
2. biološku imovinu povezanu s poljoprivrednom djelatnošću (MRS 41 - Poljoprivreda);

³⁹ Šonje, V. (2019.): Mikropoduzeća i dalje u velikoj ekspanziji, a veliki se dijele na segmente, prilog uz Lider: 1000 najvećih Hrvatskih tvrtki prema ukupnom prihodu u 2018., Zagreb, str. 6.

3. priznavanje i mjerenje imovine povezane s istraživanjem i procjenjivanjem (MSFI 6 - Istraživanje i procjena mineralnih resursa); ili
4. prava na iskorištavanje rudnih rezervi, kao što su nafta, prirodni plin i slični neobnovljivi izvori.⁴⁰

Međunarodni računovodstveni standard 16 u točki 6 definira slijedeće ključne pojmove:⁴¹

Knjigovodstvena vrijednost je iznos po kojemu se određena imovina priznaje nakon odbitka akumulirane amortizacije i akumuliranih gubitaka od umanjenja.

Trošak je iznos plaćenog novca ili novčanih ekvivalenata ili poštena vrijednost druge naknade dane za nabavu imovine u vrijeme njezina stjecanja ili izgradnje, ili po potrebi iznos koji se može pripisati toj imovini kod početnog priznavanja u skladu s određenim zahtjevima drugih međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.

Amortizirajući iznos je trošak imovine ili drugi iznos koji zamjenjuje trošak, umanjen za ostatak vrijednosti.

Amortizacija je sustavno raspoređivanje amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezinoga korisnog vijeka uporabe.

Fer vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom neke stavke imovine ili plaćena za prijenos neke obveze u urednoj transakciji između tržišnih sudionika na datum mjerenja.

Gubitak od umanjenja je iznos za koji knjigovodstvena vrijednost imovine premašuje njegovu nadoknadivu vrijednost.

Nadoknadiva vrijednost je iznos neto prodajne cijene imovine ili iznos njezine vrijednosti pri uporabi, ovisno o tome što je više.

Ostatak vrijednosti imovine je procijenjeni iznos koji bi subjekt trenutačno dobio otuđenjem imovine nakon odbitka procijenjenih troškova otuđenja, ali uz uvjet da starost imovine i stanje odgovaraju onima koji se očekuju na kraju korisnoga vijeka uporabe.

Korisni vijek uporabe je:

- razdoblje u kojemu se očekuje da će imovina biti dostupna subjektu za uporabu; ili
- broj proizvoda ili sličnih jedinica koje subjekt očekuje ostvariti od te imovine.

4.1. Početno priznavanje i mjerenje dugotrajne materijalne imovine

Prema MRS 16 trošak pojedinih nekretnina, postrojenja i opreme priznaje se kao imovina samo i isključivo ako je:

⁴⁰ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 1., t. 3., t. 6.

⁴¹ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 6.

- vjerojatno da će buduće gospodarske koristi povezane s odnosnom imovinom pritjecati u subjekt; i
- je trošak imovine moguće pouzdano izmjeriti.

Predmeti poput pričuvnih dijelova, zamjenske opreme i opreme za servisiranje priznaju se u skladu s MRS-om 16 kada ispunjavaju definiciju nekretnine, postrojenja i opreme. U suprotnom, se takvi predmeti klasificiraju kao inventar.

Subjekt ocjenjuje na temelju načela priznavanja sve svoje troškove nekretnina, postrojenja i opreme u vrijeme njihova nastanka. Ti troškovi uključuju nastale početne troškove stjecanja ili izgradnje nekretnina, postrojenja i opreme, te naknadno nastale dodatne troškove zamjene dijelova ili servisiranja.⁴²

Nekretnine, postrojenja i oprema mogu se nabaviti iz sigurnosnih ili ekoloških razloga. Iako stjecanje takvih nekretnina, postrojenja i opreme ne povećava na izravan način buduće gospodarske koristi pojedinih postojećih nekretnina, postrojenja i opreme, ono može biti nužno kako bi subjekt ostvario buduće gospodarske koristi od njegove druge imovine.

Takve nekretnine, postrojenja i oprema kvalificirani priznaju se kao imovina budući da omogućavaju subjektu ostvarenje budućih gospodarskih koristi od povezane imovine koje premašuju koristi koje bi subjekt ostvario da ta imovina nije nabavljena. Međutim, odnosna knjigovodstvena vrijednost predmetne imovine i povezane imovine pregledava se radi utvrđivanja umanjjenja u skladu s MRS 36 - Umanjenje imovine.

U skladu s načelom priznavanja, subjekt ne priznaje u knjigovodstvenu vrijednost pojedinih nekretnina, postrojenja i opreme troškove njihovog redovnog održavanja. Ti troškovi se priznaju u računu dobiti i gubitaka kako nastaju. Troškovi redovnog održavanja su prije svega troškovi rada i potrošnog materijala, a mogu uključivati i troškove sitnih dijelova. Svrha ovih rashoda obično se opisuje kao „troškovi popravaka i održavanja” pojedinih nekretnina, postrojenja i opreme.

Dijelovi određenih nekretnina, postrojenja i opreme mogu zahtijevati zamjenu u redovitim vremenskim razmacima. Nekretnine, postrojenja i oprema također mogu biti nabavljeni kako bi se zamjene mogle vršiti što rjeđe ili kako bi se izvršila samo jedna zamjena. Sukladno načelu priznavanja subjekt priznaje u knjigovodstvenu vrijednost pojedinih nekretnina,

⁴² Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 7. - 10.

postrojenja i opreme trošak zamjene dijela odnosno imovine u vrijeme nastajanja troška ako su ispunjena mjerila priznavanja. Knjigovodstvena se vrijednost tih dijelova prestaje priznavati u skladu s odredbama o prestanku priznavanja iz ovog standarda.

Uvjet za neprekidnu uporabu nekretnina, postrojenja i opreme može biti obavljanje redovitih opsežnijih pregleda bez obzira na to koji su dijelovi zamijenjeni. Prilikom obavljanja redovitog opsežnijeg pregleda, trošak toga pregleda priznaje se u knjigovodstvenu vrijednost te nekretnine, postrojenja i opreme kao trošak zamjene ako su ispunjena mjerila priznavanja. Ostatak knjigovodstvene vrijednosti troška posljednjeg pregleda (bez dijelova) prestaje se priznavati. To se vrši bez obzira na to je li trošak posljednjega pregleda prikazan u transakciji u okviru koje je ta imovina bila nabavljena ili izgrađena. Po potrebi se procijenjeni trošak budućih sličnih pregleda može koristiti kao pokazatelj troška postojećeg pregleda u vrijeme kad je imovina bila nabavljena ili izgrađena.⁴³

Prema MRS 16 pojedine nekretnine, postrojenja i oprema, koji se mogu priznati kao imovina, mjere se po njihovom trošku nabave. Trošak pojedine nekretnine, postrojenja i opreme obuhvaća:

1. *nabavnu cijenu*, uključujući uvozne carine i nepovratne poreze na nabavu nakon odbitka trgovačkih popusta i rabata;
2. *sve troškove koji se izravno mogu pripisati* dovođenju imovine na mjesto i u stanje kako bi djelovala u skladu s namjerama rukovodstva;
3. *početno procijenjene troškove* rastavljanja i uklanjanja imovine, i obnove mjesta na kojemu se ono nalazi. Tu obvezu subjekt preuzima prilikom nabave odnosno imovine ili kao posljedica uporabe te imovine tijekom određenog razdoblja u svrhe različite od proizvodnje zaliha.

U nastavku slijede primjeri troškova koji se mogu izravno pripisati prema MRS-u 16:

1. troškovi primanja zaposlenih (kako je utvrđeno u MRS 19 - Primanja zaposlenih) koji proizlaze izravno iz gradnje ili nabave pojedine nekretnine, postrojenja i opreme;
2. troškovi pripreme gradilišta;
3. početni troškovi isporuke i pretovara;
4. troškovi ugradnje i montaže;

⁴³ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 11. – 14.

5. troškovi ispitivanja rada imovine nakon odbitka neto prihoda od prodaje bilo koje imovine koja je proizvedena tijekom dovođenja imovine na odnosno mjesto i u odnosno stanje; i
6. honorari stručnjaka.

U nastavku slijede primjeri troškova koji ne ulaze u trošak nabave pojedine nekretnine, postrojenja i opreme prema MRS-u 16:

1. trošak otvaranja novog pogona;
2. trošak uvođenja novog proizvoda ili usluge (uključujući troškove oglašavanja i promotivnih aktivnosti);
3. troškovi poslovanja na novoj lokaciji ili s novom skupinom klijenata (uključujući troškove izobrazbe zaposlenih); i
4. administrativni troškovi i ostali opći troškovi.

Priznavanje troškova u knjigovodstvenu vrijednost pojedine nekretnine, postrojenja i opreme prestaje kad je imovina na lokaciji i u stanju potrebnom kako bi djelovala u skladu s namjerama rukovodstva. Stoga troškovi nastali uporabom ili premještanjem imovine nisu uključeni u knjigovodstvenu vrijednost te imovine. Sljedeći se troškovi ne uključuju u knjigovodstvenu vrijednost pojedine nekretnine, postrojenja i opreme:

1. troškovi koji nastaju ako je imovina osposobljena za rad u skladu s namjerama rukovodstva, ali još nije stavljena u uporabu ili ne djeluje punim kapacitetom;
2. početni gubici poslovanja, kao oni koji nastaju ako uslijed porasta potražnje za proizvodima odnosno imovine; i
3. troškovi premještanja ili reorganizacije dijela ili čitavoga poslovanja subjekta.⁴⁴

Trošak nabave pojedine nekretnine, postrojenja i opreme jednak je cijeni u novcu na dan priznavanja. Ako se plaćanje odgodi do roka koji premašuje redovne rokove kreditiranja, razlika između ekvivalenta cijene u novcu i ukupnih plaćanja priznaje se kao kamata u razdoblju trajanja kredita, osim ako se te kamate ne priznaju u knjigovodstvenoj vrijednosti imovine u skladu s dopuštenim alternativnim postupkom iz MRS 23.

Jedna ili više nekretnina, postrojenje i oprema može se nabaviti u zamjenu za novčanu imovinu ili imovine, ili kombinaciju novčane i nenovčane imovine. Sljedeća se rasprava

⁴⁴ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 15. - 20.

odnosi samo na zamjenu jedne nenovčane imovine za drugu nenovčanu imovinu, ali se primjenjuje i na sve zamjene opisane u prethodnoj rečenici.

Trošak nabave tih nekretnina, postrojenja i opreme mjeri se po poštenoj vrijednosti, osim:

- ako transakcija nema komercijalni sadržaj ili
- ako se poštena vrijednost primljene imovine i poštena vrijednost dane imovine ne mogu pouzdano izmjeriti.

Nabavljena se imovina mjeri na navedeni način čak i ako subjekt ne može odmah prestati priznavati imovinu koju je dao u zamjenu. Ako se nabavljena imovina ne mjeri po poštenoj vrijednosti, njezin se trošak nabave mjeri po knjigovodstvenoj vrijednosti dane imovine.

Subjekt odlučuje ima li zamjena komercijalni sadržaj na način da ocijeni u kojoj će se mjeri promijeniti njegovi budući novčani tokovi kao posljedica te transakcije. Razmjena ima komercijalni sadržaj ako:

- se struktura (rizik, vrijeme i iznos) novčanih tokova primljene imovine razlikuje od strukture novčanih tokova sredstva danog u zamjenu; ili
- se vrijednost dijela poslovanja subjekta, svojstvena tom subjektu i pod utjecajem odnosne transakcije, promijeni kao posljedica zamjene; i
- je razlika u prethodnim podtočkama značajna u odnosu na poštenu vrijednost zamijenjene imovine.

Kako bi se utvrdilo ima li zamjena komercijalni sadržaj, vrijednost dijela poslovanja subjekta, svojstvena tom subjektu i pod utjecajem odnosne transakcije, mora odražavati novčane tokove nakon oporezivanja. Rezultat ovih analiza može biti jasan bez da subjekt vrši detaljne izračune.

Poštena vrijednost imovine za koju ne postoje usporedne tržišne transakcije može se pouzdano izmjeriti ako:

- promjenjivost raspona razumnih procjena poštene vrijednosti nije značajna za tu imovinu ili
- se vjerojatnosti različitih procjena u tom rasponu mogu razumno ocijeniti i koristiti u procjeni poštene vrijednosti.

Ako subjekt može pouzdano utvrditi poštenu vrijednost primljene imovine ili dane imovine, poštena se vrijednost dane imovine koristi za mjerenje troška nabave primljene imovine, osim ako je poštena vrijednost primljene imovine jasnija.⁴⁵

4.2. Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine

Nakon početnog priznavanja, nekretnine, postrojenja i opremu moguće je vrednovati metodom troška ili metodom revalorizacije. Subjekt je dužan za svoju računovodstvenu politiku odabrati ili model troška ili model revalorizacije i primijeniti tu politiku na čitavu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme.

Prema modelu troška nakon priznavanja u imovinu, pojedina se nekretnina, postrojenje i oprema iskazuju po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja.

Modelom revalorizacije nakon priznavanja u imovinu, pojedina se nekretnina, postrojenje i oprema, čiju je poštenu vrijednost moguće pouzdano izmjeriti, iskazuje u revaloriziranom iznosu, što je njegova poštena vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadno akumuliranu amortizaciju i naknadno akumulirane gubitke od umanjenja. Revalorizaciju je potrebno vršiti dovoljno redovito kako se knjigovodstvena vrijednost ne bi znatno razlikovala od one koja se utvrđuje uporabom poštene vrijednosti na kraju izvještajnog razdoblja.

Poštena se vrijednost zemljišta i zgrada obično utvrđuje na temelju tržišne vrijednosti, koju obično procjenjuju stručni i osposobljeni procjenitelji. Poštena vrijednost pojedinih postrojenja i opreme obično je njihova tržišna vrijednost koja se utvrđuje procjenom.

Ako ne postoje podaci o tržišnoj vrijednosti na temelju koje se utvrđuje poštena vrijednost zbog posebnosti nekretnine, postrojenja i opreme, te zbog toga što se takva imovina rijetko prodaje osim kao dio neprekinutoga poslovanja, subjekt će možda morati procijeniti poštenu vrijednost na temelju prihoda ili amortiziranog zamjenskog troška.

Učestalost revalorizacija ovisi o promjenama poštene vrijednosti pojedinih nekretnina, postrojenja i opreme koji se revaloriziraju. Ako se poštena vrijednost revalorizirane imovine značajno razlikuje od njezine knjigovodstvene vrijednosti, potrebna je daljnja revalorizacija. Kod određenih nekretnina, postrojenja i opreme može doći do značajnih i nepostojanih promjena poštene vrijednosti, što zahtijeva godišnju revalorizaciju. Tako česte revalorizacije

⁴⁵ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 23. - 26.

nisu potrebne za nekretnine, postrojenja i opremu s tek neznatnim promjenama poštene vrijednosti. Tu imovinu može biti dovoljno revalorizirati svakih tri ili pet godina.

Prilikom revalorizacije pojedine nekretnine, postrojenja i opreme, akumulirana se amortizacija na datum revalorizacije:

- prepravlja razmjerno promjeni bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine na način da knjigovodstvena vrijednost imovine nakon revalorizacije bude jednaka njegovom revaloriziranom iznosu. Ova se metoda često koristi kad se imovina revalorizira uz primjenu nekog indeksa za određivanje njezinog amortizirajućeg zamjenskoga troška; ili
- isključuje na teret bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine, a neto iznos se prepravlja do revaloriziranog iznosa imovine. Ova se metoda često koristi za zgrade.

Iznos usklađivanja dobiven prepravljanjem ili isključivanjem akumulirane amortizacije čini dio povećanja ili smanjenja knjigovodstvene vrijednosti.

Ako se pojedina nekretnina, postrojenje i oprema revalorizira, potrebno je revalorizirati čitavu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme kojoj to imovina pripada.

Skupina nekretnina, postrojenja i opreme objedinjuje imovinu slične vrste i namjene u poslovanju subjekta. Slijedeći su primjeri odvojenih skupina:

1. zemljište;
2. zemljište i zgrade;
3. strojevi;
4. brodovi;
5. zrakoplovi;
6. motorna vozila;
7. namještaj i oprema; i
8. uredska oprema.

Pojedina se imovina unutar iste skupine nekretnina, postrojenja i opreme revalorizira se istodobno kako bi se izbjegla selektivna revalorizacija imovine i prikazivanje iznosa u financijskim izvještajima koji su mješavina troškova nabave i vrijednosti na različite datume. Međutim, skupina se imovine može revalorizirati bez prekida u istim vremenskim razmacima pod uvjetom da se revalorizacija skupine imovine dovrši u kratkom roku i da odražava postojeće stanje imovine.

Ako se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje treba priznati u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti i akumulirati u vlasničkom kapitalu kao revalorizacijska rezerva. Međutim, povećanje se priznaje u računu dobiti i gubitaka u mjeri u kojoj se njime poništava revalorizacijsko smanjenje vrijednosti iste imovine koje je prethodno bilo priznato u računu dobiti i gubitaka.

Ako se knjigovodstvena vrijednost imovine smanji uslijed revalorizacije, to se smanjenje priznaje u računu dobiti i gubitka. Međutim, umanjeno se priznaje u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u visini bilo kojeg salda koji postoji u revalorizacijskom višku u vezi s tom imovinom. Smanjenje priznato u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti smanjuje iznos akumuliran u kapitalu pod nazivom revalorizacijskog viška.

Revalorizacijska rezerva uključena u kapital u vezi s pojedinim nekretninama, postrojenjima i opremom može se izravno prenijeti u zadržanu dobit kad se imovina prestane priznavati. To uključuje prijenos čitave rezerve kad se imovina povuče iz uporabe ili otuđi. Međutim, neke je rezerve moguće prenijeti i ako subjekt koristi odnosnu imovinu. U tom je slučaju iznos prenesene rezerve razlika između amortizacije temeljene na revaloriziranoj knjigovodstvenoj vrijednosti imovine i amortizacije temeljene na izvornom trošku nabave imovine. Prijenosi iz revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit ne vrše se preko računa dobiti i gubitaka.⁴⁶

S poreznog aspekta, prema članku 39. Pravilnika o porezu na dobit⁴⁷ u Hrvatskoj i prema članku 15. Zakona o porezu na dobit⁴⁸ u Sloveniji, oblikovanje revalorizacijske rezerve se ne uključuje u poreznu osnovicu, međutim realizirana revalorizacijska rezerva se oporezuje. Ostatak revalorizacijske rezerve subjekt će uključiti u poreznu osnovicu nakon uništenja, prodaje ili drugog oblika otuđenja imovine za koju je revalorizacijska rezerva oblikovana. Ako je trošak nabave iskazan u revaloriziranom iznosu, u porezni rashod subjekt će priznati neamortizirani trošak nabave umanjen za revalorizirani iznos koji je do trenutka prodaje, darovanja, otuđenja na drugi način i uništenja uključen u prihode.

S obzirom da je knjigovodstvena vrijednost revalorizirane imovine veća od njene porezne osnovice i revalorizacija se uključuje u poreznu osnovicu u budućem razdoblju, dolazi do

⁴⁶ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 29. - 41.

⁴⁷ Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine br. 95/2005., Zagreb. [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_08_95_1885.html

⁴⁸ Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb, Uradni list št. 001-22-152/06, 2006. Ljubljana. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-5014/zakon-o-davku-od-dohodkov-pravnih-oseb-zddpo-2?h=Zakon%20o%20davku%20od%20dohodkov%20pravnih%20oseb>

oporezivih privremenih razlika te je potrebno iskazati odgođenu poreznu obvezu primjenom stope poreza na dobit. U skladu s MRS-om 12, odgođena porezna obveza evidentira se kao smanjenje revalorizacijske rezerve.⁴⁹

U nastavku slijede pozitivni i negativni efekti procjene dugotrajne materijalne imovine metodom revalorizacije.⁵⁰

Najbitniji pozitivni učinci procjene po fer vrijednosti osnovnih sredstava koji su razlog za obavljanje procjene jesu:

1. u financijskim izvještajima se poboljšava imovinski i financijski položaj društva,
2. smanjuje se stupanj zaduženosti društva te
3. mogućnost korištenja realiziranih revalorizacijskih rezervi.

Razlozi protiv procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti jesu:

1. u EU se ne prakticira procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti od strane društva koja primjenjuju MSFI-e,
2. veći troškovi računovodstvene amortizacije i manji dobitak u računu dobiti i gubitka,
3. razlika između računovodstvene i porezne amortizacije uvjetuje utvrđivanje porezne imovine odgođenih poreznih sredstava i obveza prema MRS 12 – Porez na dobit,
4. ne utječe na novčane tokove i ne popravlja likvidnost i solventnost društva,
5. nemogućnost korištenja nerealiziranih revalorizacijskih rezervi,
6. ne priznaje se u poreznoj bilanci,
7. može utjecati na veličinu društva,
8. izdatci i troškovi u svrhu procjene,
9. kolizija odnosno sukob s računovodstvenim načelima opreznosti i realizacije,
10. financijski izvještaji postaju skup različitih vrijednosti,
11. nema ovlaštenih profesionalnih procjenitelja te
12. ne primjenjuju se Međunarodni standardi procjenjivanja.

⁴⁹ Pretnar, Abičić, S. (2017.): Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine, RIF br 9. str. 32, Zagreb

⁵⁰ Negovanović, M. (2008.): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU., RRIF, br. 8, 2008., str. 52.

4.3. Amortizacija

Sredstva dugotrajne imovine koja traju dulje od godinu dana postupno gube svoju vrijednost tijekom njihova vijeka trajanja. Amortizacija sredstava dugotrajne imovine odražava trošenje tih sredstava tijekom njihova vijeka uporabe i priznaje se kao trošak.⁵¹

Svaki se dio pojedine nekretnine, postrojenja i opreme s troškom nabave koji je značajan u odnosu na ukupnu vrijednost odnosno imovine mora posebno amortizirati. Subjekt raspoređuje početno priznati iznos svake pojedine nekretnine, postrojenja i opreme na njihove značajne dijelove i amortizira zasebno svaki dio. Slično tome, ako subjekt nabavi nekretnine, postrojenja i opremu koja je predmet operativnog najma u kojem je subjekt najmoprimac, može biti prikladno amortizirati odvojeno iznose prikazane u trošku te stavke koji se mogu pripisati povoljnim ili nepovoljnim uvjetima najma u odnosu na tržišne uvjete.⁵²

Iznos amortizacije za svako razdoblje priznaje se u računu dobiti i gubitaka osim ako je uključen u knjigovodstvenu vrijednost druge imovine. Iznos amortizacije za određeno razdoblje obično se priznaje u računu dobiti i gubitaka.⁵³

Amortizirajući iznos imovine raspoređuje se sustavno tijekom njezinoga vijeka uporabe. Ostatak vrijednosti i korisni vijek uporabe imovine potrebno je pregledati barem jedanput na kraju svake financijske godine, a ako se očekivanja razlikuju od prethodnih procjena, promjene se priznaju kao promjena računovodstvene procjene u skladu s MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

Amortizacija se priznaje čak i ako poštena vrijednost imovine premašuje njezinu knjigovodstvenu vrijednost, pri čemu ostatak vrijednosti imovine ne smije prijeći njezinu knjigovodstvenu vrijednost. Popravlak i održavanje imovine ne dovodi u pitanje potrebu njezine amortizacije.⁵⁴

Amortizacija imovine započinje kad je imovina dostupna za upotrebu, tj. kad se nalazi na lokaciji i u stanju potrebnom kako bi djelovala u skladu s namjerama rukovodstva. Amortizacija prestaje na dan kad je odnosna imovina razvrstana kao imovina namijenjena prodaji (ili je uvrštena u skupinu imovine za otuđenje namijenjenu prodaji) u skladu s MSFI 5 ili na dan prestanka priznavanja imovine, ovisno o tome koji je od tih dvaju datuma raniji.

⁵¹ Belak, V; Vudrić, N. (2012): Osnove suvremenog računovodstva, Belak Excellens, str. 134.

⁵² Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 43., t. 44.

⁵³ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 48.

⁵⁴ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 50., t. 52.

Stoga amortizacija ne prestaje kad se imovina prestane koristiti ili kad se povuče iz uporabe, osim ako se u cijelosti amortizira. Međutim, kod metoda amortizacije kroz uporabu, iznos amortizacije može biti nula ako nema proizvodnje.⁵⁵

Mogu se koristiti različite metode amortizacije za sustavno raspoređivanje amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezina korisnoga vijeka uporabe. Te metode uključuju linearnu metodu, metodu opadajućeg salda (degresivnu metodu) i metodu amortizacije po jedinici proizvoda.

Linearna metoda amortizacije ima za posljedicu stalni iznosom amortizacije tijekom korisnoga vijeka uporabe imovine ako se ostatak vrijednosti imovine ne mijenja. *Metoda opadajućeg salda* ima za posljedicu smanjenje iznosa amortizacije tijekom korisnoga vijeka uporabe. *Metoda amortizacije po jedinici proizvoda* ima za posljedicu iznos koji se temelji na očekivanoj uporabi ili učinku.

Subjekt odabire metodu koja najbolje odražava očekivani obrazac potrošnje budućih gospodarskih koristi utjelovljenih u imovini. Odabrana se metoda primjenjuje dosljedno iz razdoblja u razdoblje, osim ako ne dođe do promjene očekivanog obrasca potrošnje odnosnih budućih gospodarskih koristi.⁵⁶

Ako postoji značajna promjena očekivanog okvira trošenja ekonomskih koristi u imovini, potrebno je promijeniti metodu amortizacije, a efekte promjene iskazati kao promjenu u računovodstvenim procjenama u skladu s MRS-om 8.

Prema poreznim propisima, članku 12. st. 1. Zakona o porezu na dobit⁵⁷ u Hrvatskoj te članku 33. st. 1. Zakona o porezu na dobit⁵⁸ u Sloveniji, porezno je priznata amortizacija obračunata po linearnoj metodi primjenom godišnjih stopa propisanih Zakonom o porezu na dobit. U slučaju da subjekt koristi neku drugu metodu amortizacije, za porezne svrhe potrebno je utvrditi trošak amortizacije primjenom linearne metode. Ako je trošak amortizacije, obračunat nekom drugom metodom koju subjekt koristi, viši od iznosa dobivenog primjenom linearne metode uz porezno dopustive stope, razlika amortizacije predstavlja porezno nepriznati rashod za koju je potrebno uvećati osnovicu poreza na dobit. Ova razlika predstavlja privremeno porezno nepriznati rashod na koji je potrebno obračunati odgođenu poreznu imovinu. U

⁵⁵ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 55.

⁵⁶ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 62.

⁵⁷ Zakon o porezu na dobit, čl. 12.

⁵⁸ Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb, 33. člen

skladu s člankom 6. Zakona o porezu na dobit⁵⁹ u Hrvatskoj te u skladu s člankom 33. st. 2. Zakona o porezu na dobit u Sloveniji, kada privremeno porezno nepriznati rashod amortizacije postane porezno priznat u budućim razdobljima, porezna osnovica će se smanjiti za amortizaciju koja nije bila porezno priznata u prethodnim razdobljima do iznosa propisanog u članku 12. Zakona o porezu na dobit u Hrvatskoj, odnosno članku 33. st. 1. Zakona o porezu na dobit u Sloveniji.

No drugi čimbenici, kao što su tehnološka ili ekonomska zastarjelost i fizičko starenje dok imovina stoji neiskorišteno, često dovode do smanjenja ekonomskih koristi koje bi se mogle dobiti od sredstva. Stoga pri utvrđivanju vijeka uporabe sredstva treba razmotriti sve slijedeće čimbenike:

1. Očekivanu upotrebu sredstva koja se ocjenjuje na osnovi očekivanog kapaciteta sredstva ili fizičkog učinka,
2. Očekivano fizičko trajanje i trošenje koje ovisi o proizvodnim čimbenicima
3. Tehničko i ekonomsko starenje koje proistječe iz promjena ili poboljšanja u procesu proizvodnje ili zbog promjene potražnje na tržištu za proizvodom ili uslugom koje daje imovina
4. Zakonska ili slična ograničenja vezana za korištenje sredstva⁶⁰

Korisni vijek uporabe imovine određen je očekivanom koristi imovine za subjekt. Politika upravljanja imovinom subjekta može uključivati otuđenje imovine nakon određenog vremena ili nakon što se potroši određeni dio budućih gospodarskih koristi utjelovljenih u imovini. Stoga korisni vijek uporabe imovine može biti kraći od njezinoga gospodarskog vijeka uporabe. Procjena korisnoga vijeka uporabe imovine je stvar prosudbe temeljene na iskustvu subjekta u pogledu slične imovine.

Zemljište i zgrade su razdvojiva imovina i s njima se postupa odvojeno, čak i ako su nabavljeni zajedno. Uz nekoliko iznimaka, kao što su kamenolomi i odlagališta otpada, zemljište ima neograničeni korisni vijek uporabe i stoga se ne amortizira. Zgrade imaju ograničeni korisni vijek uporabe i stoga je to imovina koja se amortizira. Povećanje

⁵⁹ Zakon o porezu na dobit, čl. 6. st. 1. točka 4.

⁶⁰ Belak, V. (2009.): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak excellens d.o.o., Zagreb, str. 78.

vrijednosti zemljišta na kojemu se nalaze zgrade ne utječe na utvrđivanje amortizirajućeg iznosa zgrade.⁶¹

4.4. Nadoknativi iznos

Kako bi se utvrdilo podliježe li pojedina nekretnina, postrojenje i oprema umanjenju, subjekt primjenjuje MRS 36 - Umanjenje imovine. U tom se standardu objašnjava na koji način subjekt provjerava knjigovodstvenu vrijednost vlastite imovine, kako utvrđuje nadoknativu vrijednost imovine, te kad priznaje ili poništava gubitke od umanjenja.⁶²

Bez obzira da li se dugotrajna materijalna imovina naknadno mjeri po trošku ili po revaloriziranom iznosu, na svaki datum bilance potrebno je ocijeniti postoji li pokazatelj da neka dugotrajna imovina može biti umanjena. Ako je utvrđeno da pokazatelj umanjenja postoji, subjekt je obavezan procijeniti nadoknativi iznos imovine. Nadoknativi iznos je viši iznos između:

- neto prodajne cijene imovine (fer neto prodajna vrijednost) i
- vrijednosti u upotrebi.

Vrijednost u upotrebi je sadašnja vrijednost procijenjenih budućih novčanih tokova, za koji se očekuje da će proizaći iz neprestane upotrebe nekog oblika imovine i njegovog otuđenja na kraju njegovog korisnog vijeka trajanja.

Fer neto prodajna vrijednost je iznos koji se može dobiti od prodaje imovine u tržišnoj transakciji između obaviještenih i nepovezanih strana, umanjena za troškove prodaje.

U slučaju da je knjigovodstvena vrijednost imovine veća od nadoknativog iznosa imovine, knjigovodstveni iznos imovine potrebno je smanjiti na njezinu nadoknativu vrijednost odnosno priznati gubitak od umanjenja. Gubitak od umanjenja priznaje se odmah kao rashod u računu dobiti i gubitka, osim ako je imovina iskazana po revaloriziranoj vrijednosti, u kome se slučaju s gubitkom od umanjenja postupa kao sa smanjenjem revalorizacije. Nadalje, nakon priznavanja gubitka od umanjenja imovine potrebno je uskladiti amortizaciju te imovine u razdoblju njenog preostalog vijeka upotrebe.

Također, na svaki datum bilance potrebno je ocijeniti postoji li pokazatelj da za neku imovinu treba ukinuti ili smanjiti gubitak od umanjenja koji je priznat u ranijim razdobljima. Ako takav pokazatelj postoji, subjekt treba procijeniti nadoknativi iznos te imovine.

⁶¹ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 57., t. 58.

⁶² Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 63.

Gubitak od umanjenja imovine koji je u ranijim godinama priznat za neku imovinu, treba ukinuti ako, i samo ako su se promijenile procjene korištene za određivanje nadoknadivog iznosa imovine od kada je posljednji gubitak od umanjenja imovine priznat. U tom slučaju knjigovodstvenu vrijednost treba povećati do njezinog nadoknadivog iznosa, a povećanje priznati u računu dobiti i gubitka.

Ukidanje gubitka od umanjenja koji je prethodno priznat kao rashod u računu dobiti i gubitka, priznaje se odmah kao prihod u računu dobiti i gubitka, dok je za sredstvo koje je revalorizirano postupak isti kao i s povećanjem revalorizacije. Nakon što je gubitak od umanjenja vrijednosti imovine ukinut, potrebno je uskladiti trošak amortizacije za buduća razdoblja, kako bi se knjigovodstvena vrijednost imovine sustavno rasporedila u presotom korisnom vijeku upotrebe sredstava.⁶³

4.5. Prestanak priznavanja dugotrajne materijalne imovine

Knjigovodstvena se vrijednost pojedine nekretnina, postrojenja i opreme prestaje priznavati:

- prilikom otuđenja; ili
- ako se ne očekuju icoje buduće gospodarske koristi od upotrebe ili otuđenja te imovine.

Dobit ili gubici koji su posljedica prestanka priznavanja pojedinih nekretnina, postrojenja i opreme uključuju se u račun dobiti i gubitaka kad se odnosna imovina prestane priznavati (osim ako MRS 17 ne nalaže drugačije prilikom prodaje i povratnog najma). Dobit se ne razvrstava kao prihod.

Otuđenje pojedinih nekretnina, postrojenja i opreme može se izvršiti na više načina (npr. prodajom, financijskim najmom ili donacijom). Pri utvrđivanju datuma otuđenja imovine subjekt je dužan primijeniti mjerila iz MRS 18 - Prihodi na priznavanje prihoda od prodaje robe. Na otuđenje prodajom i povratnim najmom primjenjuje se MRS 17.

Ako sukladno načelu priznavanja subjekt prizna u knjigovodstvenu vrijednost pojedine nekretnine, postrojenja i opreme trošak zamjene dijela odnosne imovine, dužan je prestati priznavati knjigovodstvenu vrijednost zamijenjenog dijela bez obzira na to je li zamijenjeni dio bio zasebno amortiziran. Ako subjektu nije izvedivo utvrđivanje knjigovodstvene vrijednosti zamijenjenog dijela, može koristiti trošak zamjene kao pokazatelj troška zamijenjenog dijela u vrijeme kad je bio nabavljen ili izgrađen.

⁶³ Pretnar, Abičić, S. (2017.): Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine, RIF br 9. str. 32, Zagreb

Dobit ili gubici koji proizlaze iz prestanka priznavanja pojedine nekretnine, postrojenja i opreme utvrđuju se kao razlika između neto prihoda od otuđenja, ako postoji, i knjigovodstvene vrijednosti imovine.

Naknada za otuđenje pojedine nekretnine, postrojenja i opreme početno se priznaje po poštenoj vrijednosti. Ako je plaćanje imovine odgođeno, primljena se naknada početno priznaje u novčanom ekvivalentu cijene. Razlika između nazivnog iznosa naknade i novčanog ekvivalenta cijene priznaje se kao prihod od kamata u skladu s MRS 18 koji odražava prinos od potraživanja.⁶⁴

4.6. Komparativna analiza MRS-a 16, HSFI-ja 6 i SRS-a 1 po točkama i područjima

U prethodnim točkama je detaljno opisan MRS 16, dok će se u nastavku prikazati komparativna analiza najbitnijih elementata MRS-a 16, HSFI-ja 6 i SRS-a 1.

Tablica 1: Usporedba MRS-a 16, HSFI-ja 6 i SRS-a 1

STAVKA IZVJEŠTAJA	MRS 16	HSFI 6	SRS 1
Djelokrug standarda	Točka 16.2. i 16.3.	Točka 6.18.	Uvod
Nekretnine, postrojenja i oprema – definicija	Točka 16.6.	Točka 6.5., definicija dugotrajne materijalne imovine, uz dodatnu podtočku	Točka 1.1., definicija dugotrajne materijalne imovine
Mjerenje prilikom priznavanja	Točka 16.15.	Isto, točka 6.20.	Isto, točka 1.10., uz definiranje mjerenja NPO dobivenih uz državnu potporu
Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine	Točka 16.29.	Isto, točka 6.30.	Isto, točka 1.31.
Mjerenje troška nabave	Točka 16.23.	Točka 6.22, bez definiranja troška pojedine NPO	Točka 1.13., bez definiranja troška pojedine NPO
Model troška	Točka 16.30.	Isto, točka 6.31.	Isto, točka 1.31.
Model revalorizacije	Točka 16.31.	Isto, točka 6.32.	Isto točka 1.32.;1.33.
Amortizacija	Točka 16.43.; 16.44.;16.45.	Isto, točka 6.41.; 6.42.; 6.43.	Točka 1.18.; 1.19., bez uvodnih podtočaka o amortizaciji
Umanjenje	Točka 16.63., uz napomenu primjene MRS-a 36	Isto, točka 6.51.	Isto, točka 1.40.
Prestanak priznavanja dugotrajne materijalne imovine	Točka 16.67.; 16.68., uz napomenu primjene MSFI-ja 16; 16.69., uz napomenu primjene MRS-a 18; 16.71.	Isto, točka 6.62.; 6.63., uz napomenu primjene HSFI-ja 14 i HSFI-ja 15; 6.64.	Točka 1.9.

Izvor: Izrada autora

Iz prikaza u tablici 1 je vidljivo kako se HSFI 6 u većini aspekata naslanja na MRS 16, dok SRS 1 zadržava vlastitu strukturu i definicije. Razlike se mogu uočiti u definicijama

⁶⁴ Službeni list EU (2019): MRS 16, t. 67. – 72.

nekretnina postrojenja i opreme i dugotrajne materijalne imovine. Drugim riječima, MRS 16 opisuje i definira nekretnine, postrojenja i opremu, te daje definiciju samo za NPO, dok HSFI 6 i SRS 1 definiraju dugotrajnu materijalnu imovinu i navode da ona obuhvaća zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, alate, pogonski inventar, namještaj i transportna sredstva, dugotrajnu biološku imovinu, predujmove za dugotrajnu materijalnu imovinu i ostalu dugotrajnu materijalnu imovinu, dok MRS 16 ne definira nekretnine, postrojenja i opremu tako detaljno. Nadalje, MRS 16 i HSFI 6 podjednako definiraju mjerenje prilikom priznavanja imovine, uz manje razlike, dok SRS 1 ne opisuje mjerenje prilikom priznavanja imovine toliko detaljno, međutim, za razliku od MRS-a 16 i HSFI-ja 6, definira mjerenje prilikom priznavanja dugotrajne materijalne imovine stečene državnom potporom ili donacijom. MRS 16 kod mjerenja troška nabave definira kako je trošak pojedine NPO jednak cijeni za plaćanje na datum priznavanja te imovine, dok u HSFI 6 i SRS 1 takve definicije nema. U ostalim navodima mjerenje troška nabave se odvija po istom principu. Naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine po modelu troška i revalorizacije se definira na isti način u sva tri promatrana standarda. Nadalje, MRS 16 i HSFI 6 na isti način definiraju provođenje amortizacije dugotrajne materijalne imovine, dok se SRS 1 razlikuje u tome što ne navodi uvodne podtočke u kojima primjerice MRS 16 i HSFI 6 definiraju da se svaki dio pojedine stavke dugotrajne materijalne imovine s troškom nabave koji je značajan u odnosu na ukupnu vrijednost odnosno imovine mora posebno amortizirati. SRS 1 jedino navodi kako se na početku amortizacije određuje metoda i godišnja stopa amortizacije i nadalje opisuje primjenu amortizacije, dok uvodne podtočke ni metode kojima se provodi amortizacija nije definirao. Određivanje umanjenja imovine nema bitnijih razlika u promatranim standardima osim što MRS 16 napominje da se treba primjenjivati MRS 36 – Umanjenje imovine, što ne mogu primjenjivati HSFI 6 i SRS 1, stoga isto i nije navedeno u istima. Prestanak priznavanja dugotrajne materijalne imovine detaljno je opisan MRS-om 16 i HSFI-jem 6 gdje su navedeni i određeni drugi standardi koji se nadovezuju i počinju primjenjivati prilikom prestanka priznavanja određene stavke imovine dok je u SRS 1 navedena samo jedna rečenica koja, isto kao u MRS-u 16 i HSFI-ju 6, definira da se dugotrajna materijalna imovina prestaje priznavati u trenutku otuđivanja ili kada se buduće ekonomske koristi ne očekuju od njegove upotrebe ili otuđenja te imovine.

Zaključno se može dodati kako se razlike u standardima mogu objasniti činjenicom da se HSFI 6 i SRS 1 odnose na mala i srednja poduzeća koja ne posluju toliko opsežno koliko i velika poduzeća i zato HSFI 6 i SRS 1 nisu definirani na detaljan način na koji je definiran

MRS 16. Također je potrebno navesti kako su HSFI 6 i MRS 16 slični u velikom dijelu, kako strukturom tako i definicijama, dok SRS 1 u velikoj mjeri odskače od njih jer nije ni približno toliko detaljan i ne prati strukturu MRS-a 16, dok HSFI 6 prati.

4.7. Pregled dosadašnjih istraživanja

Postoji nekoliko istraživanja koja su usredotočena na naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. U nastavku će se izložiti nekoliko prethodnih istraživanja koja se svode na odabir metode za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.

Christensen i Nikolaev proveli su istraživanje usredotočeno na izbor primjene računovodstva fer vrijednosti na dugotrajnu nefinancijsku imovinu. Istraživanje se temelji na podacima njemačkih i britanskih tvrtki koje su izvještavale prema MSFI-jevima u 2005. i 2006. godini. Kao rezultat istraživanja, otkrili su da nijedna tvrtka u njihovom uzorku nije koristila računovodstvo fer vrijednosti za vrednovanje dugotrajne nematerijalne imovine što je izuzetan dokaz jer je njihov istraživački uzorak obuhvatio ukupno 1539 tvrtki iz Njemačke i Velike Britanije. No, za ovaj rad važniji su rezultati koje je dalo istraživanje na području dugotrajne materijalne imovine, odnosno nekretnina, postrojenja i opreme te ulaganja u nekretnine.

Istraživanje je dalo takav rezultat da je samo 3% tvrtki u njihovom uzorku koristilo metodu fer vrijednosti za vrednovanje barem jednog tipa dugotrajne materijalne imovine bilo to prije obaveznog usvajanja MSFI-ja, nakon usvajanja, ili oboje. Od tih poduzeća 93% koristi metodu fer vrijednosti za vrednovanje nekretnina. Samo 3% koristi metodu fer vrijednosti za postrojenja, a 4% poduzeća koristi metodu fer vrijednosti za nekoliko tipova imovine unutar skupine nekretnina, postrojenja i opreme.⁶⁵

Institut potvrđenih računovođa Engleske i Walesa objavio je istraživanje koje je morao obaviti za potrebe Europske komisije. Istraživanje je objavljeno 2007. godine pod nazivom „Primjena MSFI u EU i Smjernica o fer vrijednosti – Izvještaj za Europsku komisiju“. Predmet istraživanja je primjena MSFI-a u financijskim izvještajima kompanija iz zemalja članica EU. U dijelu istraživanja koji se bavi računovodstvom po fer vrijednosti sudjelovalo je 200 najvećih kompanija iz zemalja članica EU čijim se vrijednosnim papirima trguje na burzi, a koje su svoje financijsko izvještavanje obavile u skladu s MSFI-ima. Opći zaključak

⁶⁵ Christensen, H. B., & Nikolaev, V. 2013. Does Fair Value Accounting for Non – Financial Assets Pass the Market Test?, Review of Accounting Studies 18, str. 734–775. [Internet]. Dostupno na: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=c6dc7ade-c0ec-4887-89df-842a0b4290f3%40sdc-v-sessmgr03>

istraživanja je da je korištenje računovodstva fer vrijednosti u skladu s MSFI-ima mnogo manje rasprostranjeno nego što se često pretpostavlja da jest. Posebno tamo gdje poduzećima dana mogućnost korištenja troškovnog modela ili modela fer vrijednost, poduzeća tipično biraju troškovni model. To podupiru i rezultati istraživanja koji pokazuju da oko 96% kompanija iz EU koje financijske izvještaje sastavljaju po MSFI-ima osnovna sredstva procjenjuje po metodi troška i ne obavljaju procjenu osnovnih sredstava po fer vrijednosti. Preostalih 4% europskih kompanija procjenu po fer vrijednosti obavlja isključivo za nekretnine (sve ili iz pojedine skupine), dok se uopće ne prakticira procjena postrojenja i opreme po fer vrijednosti.⁶⁶

U Hrvatskoj je provedeno istraživanje o primjeni metode fer vrijednosti u RH na uzorku od 180 poduzeća čiji su vrijednosni papiri kotirali na Zagrebačkoj burzi 2008. godine te poduzeća koja su prema Zakonu o računovodstvu obveznici sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Rezultat istraživanja pokazuje kako 2,78% odnosno 5 od 180 poduzeća iz uzorka koristi metodu revalorizacije za sve nekretnine, postrojenja i opremu. Metodu troška za sve nekretnine, postrojenja i opremu upotrebljava skoro 70% odnosno 124 od 180 poduzeća, dok 16,11% tj. 29 od 180 poduzeća koristi metodu revalorizacije samo za neke vrste imovine, najčešće zemljišta i građevine, a ostalu imovinu unutar NPO vrednuju po modelu troška. Samo oko 4% poduzeća koristi revalorizaciju za postrojenja i opremu, dok njih 16% provodi revalorizaciju zemljišta.⁶⁷

Nadalje, 2014. godine provedeno je istraživanje s ciljem utvrđivanja korištenja računovodstva fer vrijednosti u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno analizom bilance i bilješki uz financijske izvještaje poduzeća u uzorku za 2010. godinu. Istraživanje je provedeno na uzorku od 54 hrvatske tvrtke koje su odabrane u uzorak metodom slučajnog odabira. Analizirani uzorak trgovačkih društava uključuje 37 dioničkih društava (69%) i 17 društava s ograničenom odgovornošću (31%). Uzimajući u obzir primjenu HSFI-ja ili primjenu MSFI-ja na analiziranom uzorku od 54 poduzeća, 3 poduzeća (6%) primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja dok 51 poduzeća (94%) primjenjuju MSFI-jeve, što znači da se

⁶⁶ Negovanović, M. (2008.): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU., RRIF, br. 8, 2008., str. 52.

⁶⁷ Šodan, S. (2009.): Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj, B. Ramljak (ur.), Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU, str. 69-84, Ekonomski fakultet, Split

uzorak uglavnom sastoji od velikih poduzeća. Sve analizirane tvrtke sadrže stavku imovine, postrojenja i opreme u svojim financijskim izvješćima, ali samo 5 tvrtki, odnosno 9% tvrtki koristilo je model revalorizacije (model fer vrijednosti) za vrednovanje nekretnina, dok je 4% tvrtki koristilo model fer vrijednosti za vrednovanje postrojenja i opreme. Ovo je istraživanje pokazalo da je primjena modela fer vrijednosti za vrednovanje dugotrajne materijalne imovine u Hrvatskoj vrlo rijetka.⁶⁸

Prema navedenim istraživanjima može se doći do zaključka da je metoda troška najčešći odabir poduzeća kao metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine, dok se metoda revalorizacije u pravilu najčešće koristi za naknadno vrednovanje nekretnina.

⁶⁸ Dražić Lutilsky, I., Dragija, M., Jurković, S., (2014.): Revaluation Of Tangible And Intangible Assets – Accounting And Tax Implications In Croatia, Economy of eastern Croatia yesterday, today, tomorrow, Josip Juraj Strossmayer Sveučilište u Osijeku, Ekonomski fakultet, vol. 3, str. 604-615. [Internet]. Dostupno na: <https://ideas.repec.org/a/osi/eecytl/v3y2014p604-615.html>

5. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE NA UZORKU HRVATSKIH I SLOVENSKIH PODUZEĆA

5.1. Definiranje uzorka i metodologija istraživanja

Istraživanje će se provesti na uzorku od 87 hrvatskih i 27 slovenskih listanih poduzeća koja su predala svoje temeljne financijske izvještaje za 2018. godinu. U uzorak su isključivo izabrana ona poduzeća čiji predani financijski izvještaji za 2018. godinu sadrže detaljan opis bilješki uz financijske izvještaje u kojima je navedeno koju metodu naknadnog priznavanja dugotrajne materijalne imovine poduzeća koriste. Od ukupno 125 hrvatskih i 40 slovenskih listanih poduzeća u uzorak je izabrano 87 hrvatskih i 27 slovenskih poduzeća koja su ispunila uvjete odabira. Od ukupnog broja listanih poduzeća na Zagrebačkoj burzi, njih 69,6% je izabrano u uzorak, dok je od ukupnog broja listanih poduzeća na Ljubljanskoj burzi, njih 67,5% odabrano u uzorak. Prilikom odabira poduzeća u uzorak bitno je navesti da u uzorku nema poduzeća koja su u procesu stečaja ili likvidacije tijekom 2018. godine te da je kriterij za ulazak poduzeća u uzorak taj da pripadajuće bilješke uz financijske izvještaje poduzeća moraju pod stavkom „Nekretnine, postrojenja i oprema“ ili „Dugotrajna materijalna imovina“ imati jasno naznačenu metodu naknadnog vrednovanja promatranih vrsta imovine. Ukoliko taj kriterij nije bio zadovoljen, takvo poduzeće nije prihvaćeno u uzorak.

Istraživanje se provodi na temelju javno dostupnih podataka. Podaci o primijenjenoj metodi naknadnog vrednovanja su prikupljeni analizom sadržaja bilješki uz financijske izvještaje za svako poduzeće u uzorku. Temeljni financijski izvještaji su preuzeti iz baza Zagrebačke⁶⁹ i Ljubljanske⁷⁰ burze.

Ovim istraživanjem se nastoji utvrditi koju metodu naknadnog vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme odabiru listana poduzeća u Hrvatskoj i Sloveniji. Međunarodni računovodstveni standard 16 definira da subjekt prilikom naknadnog vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme može koristiti metodu troška ili metodu revalorizacije. Promatraju se samo navedene vrste imovine iz tog razloga što su sva poduzeća iz uzorka istaknula kako naknadno vrednuju samo te vrste imovine. Također, u ovom istraživanju će se utvrditi postoje li značajne razlike u odabiru metoda s obzirom na određena obilježja poduzeća.

⁶⁹ Zagrebačka burza, [Internet]. Dostupno na: <https://www.zse.hr/>

⁷⁰ Ljubljanska borza, [Internet]. Dostupno na: <http://seonet.ljse.si/default.aspx>

U ovom istraživanju će se promatrati sljedeća obilježja i njihovi pripadajući oblici:

- *Veličina poduzeća*: srednje veliko, veliko poduzeće.
- *Vlasništvo poduzeća*⁷¹: državno, privatno, mješovito vlasništvo.
- *Ostvareni financijski rezultat*: dobit razdoblja (dobit nakon oporezivanja), gubitak razdoblja.
- *Djelatnost poduzeća*: kategorizacija prema glavnoj djelatnosti poduzeća koja je definirana u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti⁷².
- *Država poduzeća*: Hrvatska, Slovenija.

Tablica 2: Struktura uzorka prema veličini poduzeća

VELIČINA PODUZEĆA	FREKVENCIJA	POSTOTAK
Srednje	34	29,8%
Veliko	80	70,2%
Ukupno	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Tablica 2 prikazuje strukturu poduzeća u uzorku s obzirom na veličinu poduzeća. Od ukupnog broja promatranih poduzeća najzastupljenija su velika poduzeća, tvore 70,2% uzorka, dok je 29,8% poduzeća srednje veličine u uzorku.

Tablica 3: Struktura uzorka prema vlasništvu poduzeća

VLASNIŠTVO PODUZEĆA	FREKVENCIJA	POSTOTAK
Privatno	95	83,3%
Državno	7	6,1%
Mješovito	12	10,5%
Ukupno	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Vlasnikom poduzeća smatra se javna vlast ili privatna osoba ako ona posjeduje sve ili većinu (preko 50%) dionica ili druge vrste trajnog kapitala poduzeća.⁷³ Potrebno je naglasiti nekoliko

⁷¹ Uzorak će se promatrati kroz navedene glavne kategorije vlasništva unatoč postojanju njihovih podvrsta. Kategorija zadružnog vlasništva je isključena iz promatranja iz razloga što u uzorku ne postoji niti jedno poduzeće u zadružnom vlasništvu.

⁷² Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007., Narodne novine, broj 98/94., Zagreb. [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

⁷³ Bejaković, B., Vukšić, G., Bratić, V. (2011.): Veličina javnog sektora u Hrvatskoj, Hrvatska i komparativna javna uprava, god. 11., 2011., br. 1., str. 99–125. [Internet]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/132524>

smjernica koje su se koristile prilikom svrstavanja određenog poduzeća iz uzorka u navedene kategorije vlasništva. Prilikom utvrđivanja vlasništva poduzeća koristili su se podatci sa službenih stranica Zagrebačke i Ljubljanske burze gdje je prikazan udio vlasništva u pojedinom poduzeću. Poduzeće je svrstano u kategoriju privatnog vlasništva ukoliko neko privatno poduzeće ili fizička osoba imaju većinski udio u njegovim dionicama, odnosno preko 50% dionica poduzeća. Nadalje, poduzeće je svrstano u kategoriju državnog poduzeća ukoliko država u kojoj je sjedište poduzeća ima 100-postotno vlasništvo ili najmanje 50-postotno vlasništvo nad tim poduzećem. I konačno, poduzeće je svrstano u kategoriju mješovitog vlasništva ukoliko ne postoji većinsko vlasništvo nad poduzećem, a u kategoriji dioničara s najvećim udjelom u poduzeću se nalaze privatna poduzeća ili fizičke osobe te država u kojoj je sjedište poduzeća. Shodno tome, prema Tablici 3 se može vidjeti da su u uzorku najzastupljenija poduzeća u privatnom vlasništvu, njih 83,3%, zatim slijede poduzeća u mješovitom vlasništvu, njih 10,5%, dok je najmanje poduzeća u državnom vlasništvu, njih 6,1%, odnosno samo 7 od ukupno 114 poduzeća u uzorku.

Tablica 4: Struktura uzorka prema ostvarenom financijskom rezultatu poduzeća

OSTVARENI FINANCIJSKI REZULTAT	FREKVENCIJA	POSTOTAK
Dobit razdoblja	85	74,6%
Gubitak razdoblja	29	25,4%
Ukupno	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Tablica 4 prikazuje strukturu poduzeća u uzorku s obzirom na to koji je financijski rezultat pojedino poduzeće ostvarilo na kraju godine. Promatrajući poduzetnike iz uzorka proizlazi kako je 74,6% analiziranih poduzeća ostvarilo pozitivan financijski rezultat u 2018. godini, dok je 25,4% poduzeća ostvarilo gubitak.

Tablica 5: Struktura uzorka prema državi poduzeća

DRŽAVA PODUZEĆA	FREKVENCIJA	POSTOTAK
Hrvatska	87	76,3%
Slovenija	27	26,7%
Ukupno	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Analizirajući status poduzetnika s obzirom na državu iz koje potječu, 76,3% promatranja obuhvaća hrvatska poduzeća, dok 26,7% poduzetnika potječe iz Slovenije. Razlog ovako niske zastupljenosti slovenskih poduzeća u uzorku je taj što je slovenska burza, po pitanju brojnosti poduzeća koja kotiraju na istoj, manja nego hrvatska burza. Dok na Zagrebačkoj burzi kotira 125 poduzeća, na Ljubljanskoj kotira samo njih 40. Prilikom odabira poduzeća u uzorak određeni broj poduzeća nije udovoljavao kriterijima uzorka te se broj slovenskih poduzeća u uzorku dodatno smanjio na 27 poduzeća.

Tablica 6: Struktura poduzetnika prema djelatnosti

PODRUČJE DJELATNOSTI	FREKVENCIJA	POSTOTAK
A - POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	6	5,3%
C - PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	37	32,5%
F – GRAĐEVINARSTVO	4	3,5%
G - TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	10	8,8%
H - PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	11	9,6%
I - DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	21	18,4%
J - INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	1	0,9%
K - FINACIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	17	14,9%
L - POSLOVANJE NEKRETNINAMA	2	1,8%
M - STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	4	3,5%
R - UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	1	0,9%
Ukupno	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Tablica 6 prikazuje strukturu poduzeća s obzirom na glavnu djelatnost poduzeća u uzorku koja je definirana u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti. U uzorku prevladavaju poduzetnici iz prerađivačke industrije, njih 32,5%, zatim slijede poduzetnici iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, njih 18,4%, zatim poduzeća iz financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja s udjelom 14,9%, zatim slijede poduzeća iz djelatnosti prijevoza i skladištenja s udjelom 9,6%, nakon njih slijede poduzeća koja se bave trgovinom na veliko i malo s udjelom 8,8%, potom slijede poduzeća iz domene poljoprivrede i šumarstva s udjelom 5,3%, poduzeća iz djelatnosti građevinarstva i stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti zauzimaju po 3,5% udjela u uzorku, dok poduzeća iz domena poslovanja nekretninama zauzimaju udjel od 1,8%, a poduzeća iz djelatnosti informacija i komunikacija te umjetnosti, zabave i rekreacije zauzimaju najmanji udjel u uzorku od 0,9%.

U ovom istraživanju analiza će se provesti pomoću Hi-kvadrat testa. Hi-kvadrat test ne pretpostavlja oblik distribucije i svrstava se u neparametrijske testove. Temelji se na rasporedu frekvencija unutar tablice kontingence (tablica po kojoj se izračunava empirijska vrijednost Hi-kvadrata). To znači da je zbroj originalnih apsolutnih frekvencija i očekivanih teorijskih frekvencija (koje se izračunavaju uz pretpostavku nulte hipoteze H_0) uvijek jednak, a pri donošenju zaključka bitan je njihov raspored u distribuciji. Ako je razlika originalnih i teorijskih frekvencija velika, početna hipoteza H_0 se odbacuje, a ako njihova razlika statistički nije značajna ta hipoteza se prihvaća kao istinita. Stoga se Hi-kvadrat test u literaturi naziva "frequency based statistic". Pomoću hi-kvadrat testa utvrđuje se postoji li povezanost između dvije promatrane varijable, ali ne utvrđuje se visina povezanosti.

Da bi se testirala hipoteza o nezavisnosti dvaju kvalitativnih obilježja elemenata osnovnog skupa postavljaju se sljedeće hipoteze:

$$H_0: \dots P_{ij} = P_{i.} \cdot P_{.j}, \quad \forall i, \forall j \quad i=1,2,\dots,r; j=1,2,\dots,c$$

$$H_1: \dots \exists P_{ij} \neq P_{i.} \cdot P_{.j}$$

gdje nulta hipoteza H_0 pretpostavlja da nema ovisnosti između dvaju obilježja.

Zaključak se donosi na način da se uspoređi Hi-kvadrat empirijska i tablična vrijednost. Ukoliko je empirijska vrijednost manja od tablične vrijednosti znači da se prihvaća nulta hipoteza, kao i početna pretpostavka da ne postoji ovisnost između dva promatrana obilježja, dok se hipoteza H_1 odbacuje. U suprotnom se početna hipoteza odbacuje, a hipoteza H_1 se prihvaća i donosi zaključak da postoji ovisnost između dva obilježja. Zaključak se može donijeti i na temelju empirijske signifikantnosti. Ukoliko je empirijska signifikantnost veća od 5% prihvaća se nulta hipoteza, dok se u obrnutom slučaju, kada je empirijska signifikantnost manja od 5% nulta hipoteza odbacuje, a prihvaća se hipoteza H_1 .⁷⁴

5.2. Analiza rezultata istraživanja

Jedan od osnovnih ciljeva istraživanja je prihvaćanje ili odbacivanje postavljenih istraživačkih hipoteza. Provođenjem analize se ispituje postoje li značajne razlike u korištenim metodama koje se odnose na naknadno priznavanje dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat, djelatnost poduzeća te među promatranim državama. Cilj empirijskog dijela rada je provođenje komparativne analize

⁷⁴ Pivac, S. (2010.): Statističke metode (predavanja, diplomski studij, kolegij Statističke metode), integrirana predavanja, Ekonomski fakultet, Split, str. 148-164.

metoda naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među listanim poduzećima u RH i Sloveniji te pružanje empirijskog dokaza o postojanju ili nepostojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na određena obilježja poduzeća. Poduzeća mogu birati između metode troška i metode revalorizacije kao metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Prilikom promatranja uzorka zapaženo je da određena poduzeća za naknadno vrednovanje pojedine vrste promatrane dugotrajne materijalne imovine koriste metodu troška, dok za određene vrste imovine koriste metodu revalorizacije. Drugim riječima, određena poduzeća ne primjenjuju konzistentno samo jednu metodu na sve promatrane vrste dugotrajne materijalne imovine u poduzeću, nego primjenjuju obje metode. Složeno prikazivanje statističkih podataka će se provesti pomoću statističkog paketa IBM SPSS-a, a testiranje će se provesti pomoću Hi-kvadrat testa uz empirijsku signifikantnost od 5%.

Tablica 7: Odabrana metoda za naknadno mjerenje nekretnina, postrojenja i opreme

	Metoda troška		Metoda revalorizacije		Ukupno	
Nekretnine	96	84,2%	18	15,8%	114	100,0%
Postrojenja i oprema	113	99,1%	1	0,9%	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Tablica 7 prikazuje metode naknadnog vrednovanja pojedinih stavki imovine poduzeća, odnosno nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja promatranih poduzeća 84,2% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje nekretnina, dok njih 15,8% koristi metodu revalorizacije. Također, od ukupnog broja promatranih poduzeća 99,1% poduzeća koristi metodu troška za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme, dok 0,9%, odnosno samo jedno poduzeće koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje stavki postrojenja i opreme. Opažanja koja se odnose na poduzeća koja za pojedine vrste promatrane stavke dugotrajne materijalne imovine, odnosno nekretnine, koriste metodu revalorizacije, a za pojedine vrste dugotrajne materijalne imovine, odnosno postrojenja i opremu, koriste metodu troška će se definirati kao „kombinirana metoda“. Drugim riječima, korištenje obje metode naknadnog vrednovanja od strane jednog poduzeća će biti definirano kao korištenje „kombinirane metode“.

Tablica 8: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)

KORIŠTENA METODA	FREKVENCIJA	POSTOTAK
Metoda troška za sve nekretnine, postrojenja i opremu	96	84,2%
Metoda revalorizacije za sve nekretnine, a metoda troška za sva postrojenja i opremu	17	14,9%
Metoda revalorizacije za sve nekretnine, postrojenja i opremu	1	0,9%
Ukupno	114	100,0%

Izvor: Izrada autora

Tablica 8 prikazuje strukturu poduzeća iz uzorka prema odabranoj metodi naknadnog vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja promatranih poduzeća njih 84,2% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje svih nekretnina, postrojenja i opreme, 14,9% poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje svih nekretnina, a metodu troška za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme, dok samo jedno poduzeće odnosno 0,9% poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje svih nekretnina, postrojenja i opreme.

U nastavku su prikazani rezultati Hi kvadrat testa kojim su se analizirale postavljene hipoteze:

$H_1(1)$: *Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća*

Za očekivati je da velika poduzeća posjeduju veći broj različitih vrsta dugotrajne materijalne imovine nego srednja poduzeća. Velika poduzeća raspolažu velikim kapitalom i pokrivaju velika tržišta. Pokazatelje uspješnosti poslovanja prati i veliki broj zaposlenih. Ova poduzeća su nositelji određenih grana proizvodnje, pa služe kao okosnica razvoja čitavog niza drugih poduzeća. Iz tog razloga se može očekivati da će velika poduzeća koristiti metodu fer vrijednosti za naknadno vrednovanje dugotrajne imovine, dok se od srednjih poduzeća može očekivati naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine po metodi troška. Također, za velika je poduzeća model revalorizacije pogodniji jer omogućuje prikazivanje dugotrajne materijalne imovine prema njihovim trenutačnim vrijednostima te tako daje tvrtkama realističniji prikaz financijskih izvještaja.⁷⁵

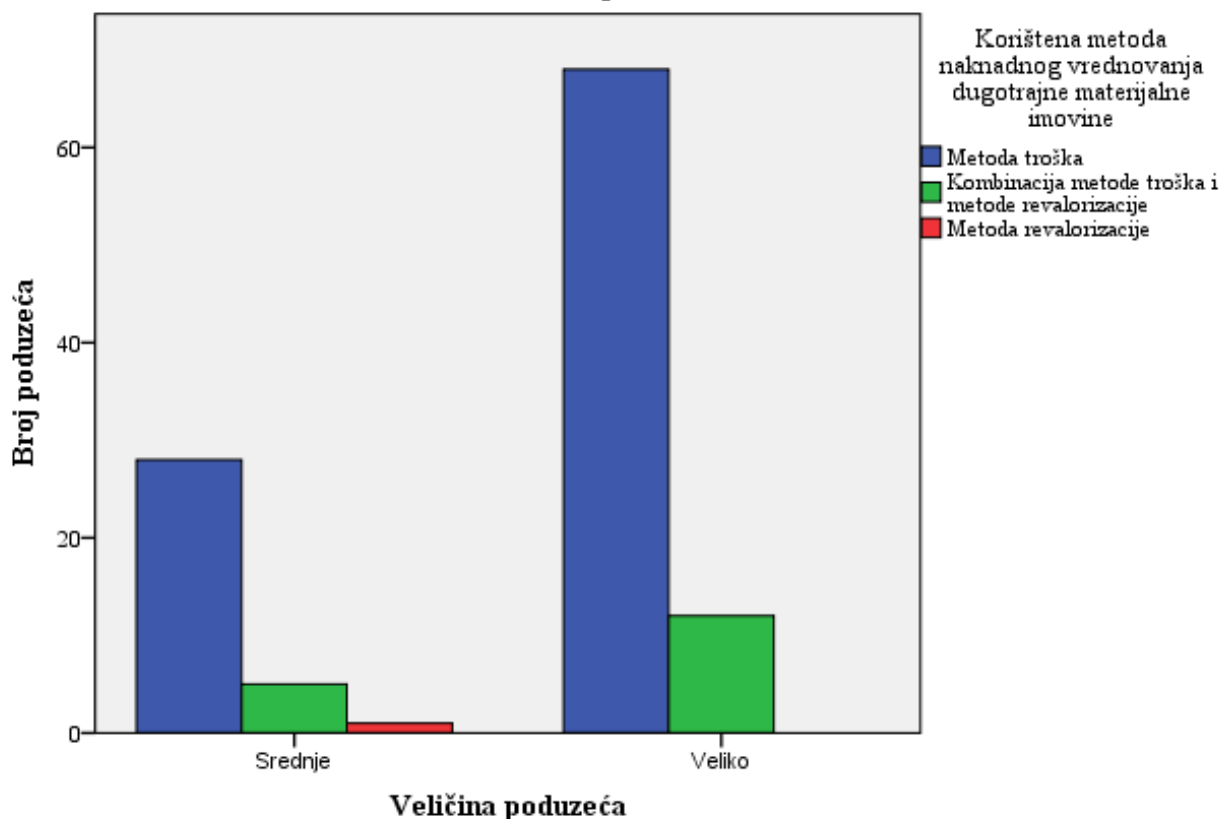
⁷⁵ Esen, Ö. M., Perek, A. A. (2016): The revaluation model and its effects on financial Statements: an examination on b100 companies, Journal of Information Economics and Management, Volume: X, Issue: II. [Internet]. Dostupno na: <http://www.beykon.org/dergi/2016/SPRING/2016XI.I.3.O.M.Esen.pdf>

Tablica 9: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na veličinu poduzeća

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Veličina poduzeća	Srednje	28	5	1	34
		82,4%	14,7%	2,9%	100,0%
	Veliko	68	12	0	80
		85,0%	15,0%	0,0%	100,0%
Ukupno		96	17	1	114
		84,2%	14,9%	0,9%	100,0%

Izvor: Izrada autora

Odabrane metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća

Grafikon 1: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na veličinu poduzeća

Izvor: Izrada autora

Promatrajući prvo obilježje, veličinu poduzeća, može se zaključiti da od ukupnog broja poduzeća koja se klasificiraju kao srednje velika, njih 82,4% koristi metodu troška za

naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 14,7% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok 2,9% srednje velikih poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja poduzeća koja se klasificiraju kao velika, 85% poduzeća koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 15% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok nijedno veliko poduzeće ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Iz priloženih brojki se može doći do zaključka da se kod svake kategorije poduzetnika s obzirom na veličinu najviše koristi metoda troška za sve promatrane vrste imovine, iako je kod srednje velikih poduzeća metoda revalorizacije zastupljenija nego kod velikih poduzeća. U nastavku su navedeni neki od mogućih razloga ovakvih rezultata. Razlog zašto poduzeća rijetko koriste metodu revalorizacije može biti činjenica da je metoda troška jeftinija od metode revalorizacije za poduzeće, jer kako bi se provela metoda revalorizacije, potrebno je da poduzeće angažira ovlaštenog procjenitelja, što košta. Također, ograničenje u odabiru metode revalorizacije može biti u tome što na tržištu još uvijek nema dovoljno profesionalno kvalificiranih procjenitelja te činjenica da za većinu ispitivane imovine ne postoji aktivno tržište u promatranim državama pa je njeno vrednovanje po fer vrijednosti znatno kompliciranije.

Tablica 10: Rezultati testiranja nezavisnosti između veličine poduzeća i korištenih metoda

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	0,126 ^a	1	,723
Likelihood Ratio	0,124	1	,725
N of Valid Cases	114		
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,37.			

Izvor: Izrada autora

Za potrebe testiranja je jedino poduzeće koje koristi metodu revalorizacije kao metodu naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine za sve kategorije nekretnina, postrojenja i opreme je pripojeno kategoriji kombinacije metode troška i metode revalorizacije. Isto je učinjeno za sva testirana obilježja. Iz tablice 10 se može vidjeti da je

empirijska signifikantnost $\alpha^*=0,723 = 72,3\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(1)$ da postoji ovisnost između veličine poduzeća i metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Drugim riječima, ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na veličinu poduzeća.

$H_1(2)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća

Poduzeće može biti u državnom, privatnom i mješovitom vlasništvu.⁷⁶ Očekuje se da će postojati značajne razlike u korištenim metodama naknadnog vrednovanja s obzirom na vlasništvo poduzeća. Pretpostavka je da poduzeća koja su u državnom vlasništvu nisu u tolikoj mjeri profitno orijentirana kao poduzeća koja su u privatnom vlasništvu. Pretpostavlja se da će poduzeća u državnom vlasništvu u većoj mjeri koristiti metodu troška kao metodu naknadnog vrednovanja, dok će se poduzeća koja su u privatnom vlasništvu prije odlučiti za metodu revalorizacije. Razlog tome je taj da je metoda revalorizacije više orijentirana na vrijednost i pruža pravovremene podatke o zaradama. Također, metoda revalorizacije ima potencijal smanjiti informacijsku asimetriju, što je posebno važno za poduzeća u privatnom vlasništvu, dok je metoda troška jednostavnija od metode revalorizacije, što je primarni razlog opredjeljenja državnih poduzeća za korištenje metode troška kao metode naknadnog priznavanja dugotrajne materijalne imovine.

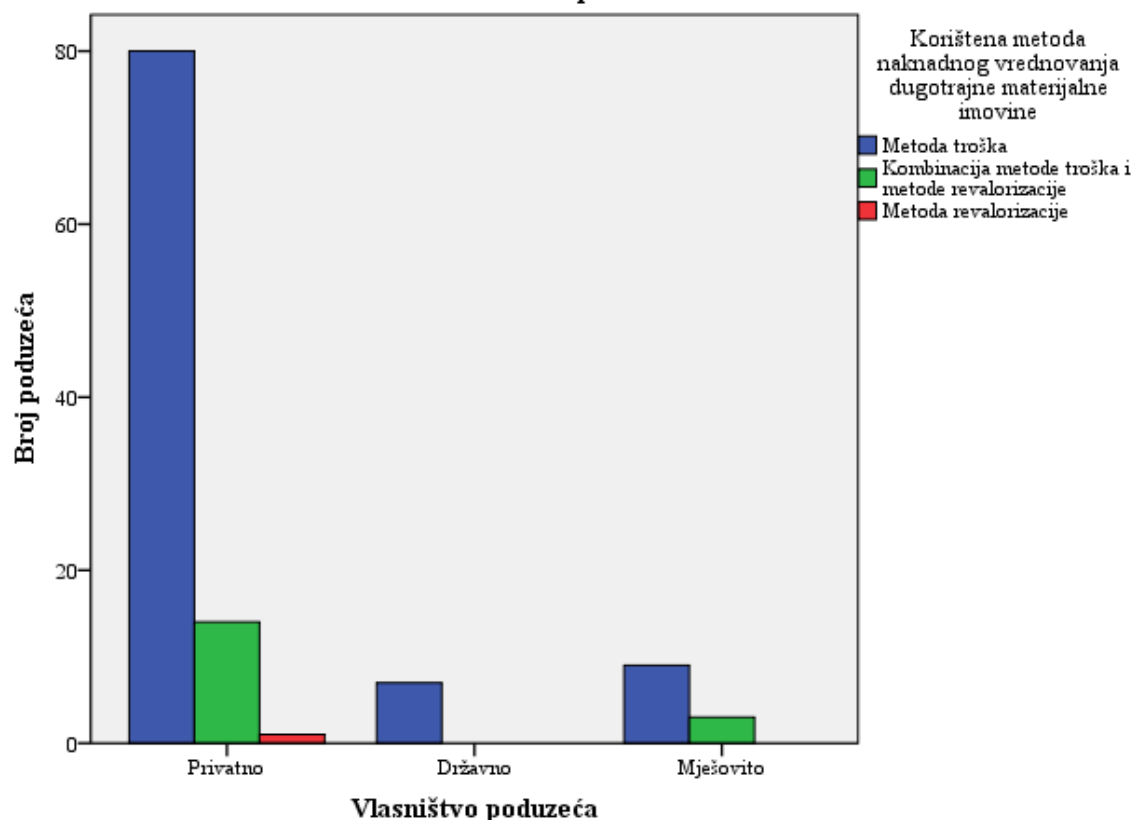
Tablica 11: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na oblik vlasništva poduzeća

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Vlasništvo	Privatno	80	14	1	95
		84,2%	14,7%	1,1%	100,0%
	Državno	7	0	0	7
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Mješovito	9	3	0	12
		75,0%	25,0%	0,0%	100,0%
Ukupno		96	17	1	114
		84,2%	14,9%	0,9%	100,0%

Izvor: Izrada autora

⁷⁶ Hrvatska Gospodarska Komora, [Internet]. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/odjel-za-poslovne-informacije/registar-poslovnih-subjekata>

Odabrane metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća

Grafikon 2: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća

Izvor: Izrada autora

Promatrajući poduzeća s obzirom na oblik vlasništva, od ukupnog broja poduzeća u privatnom vlasništvu, njih 84,2% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 14,7% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok 1,1% promatranih poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja poduzeća u državnom vlasništvu, njih 100% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Nijedno državno poduzeće ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a metodu troška za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme te nijedno od promatranih državnih poduzeća ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja poduzeća u mješovitom vlasništvu, njih 75% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne

imovine, dok ostalih 25% poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška. Nijedno promatrano poduzeće u mješovitom vlasništvu ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Kod kategorije poduzetnika u privatnom i mješovitom vlasništvu većinom se koristi metoda troška za cijelu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme, dok sva državna poduzeća koriste isključivo metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Razlog tome može biti prethodno navedena činjenica da državna poduzeća imaju manji interes za postizanjem što boljih financijskih rezultata, gdje bi im više u korist išla metoda revalorizacije, stoga se ta poduzeća u ovolikoj mjeri i odlučuju za jednostavniju metodu naknadnog vrednovanja, metodu troška. Što se tiče poduzeća u privatnom i mješovitom vlasništvu, mogući razlozi ovakvih rezultata mogu biti prethodno navedeni faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni metode revalorizacije.

Tablica 12: Rezultati testiranja nezavisnosti između oblika vlasništva poduzeća i korištenih metoda

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	0,161 ^a	1	,688
Likelihood Ratio	0,175	1	,676
N of Valid Cases	114		
a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,42.			

Izvor: Izrada autora

Za potrebe testiranja poduzeća karakterizirana kao poduzeća mješovitog vlasništva su grupirana u privatna ili državna poduzeća ovisno o tome tko ima najveći postotak udjela u vlasništvu. Iz tablice 12 se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0,688 = 68,8\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(2)$ da postoji ovisnost između oblika vlasništva poduzeća i metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Drugim riječima, ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na vlasništvo poduzeća.

$H_1(3)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća

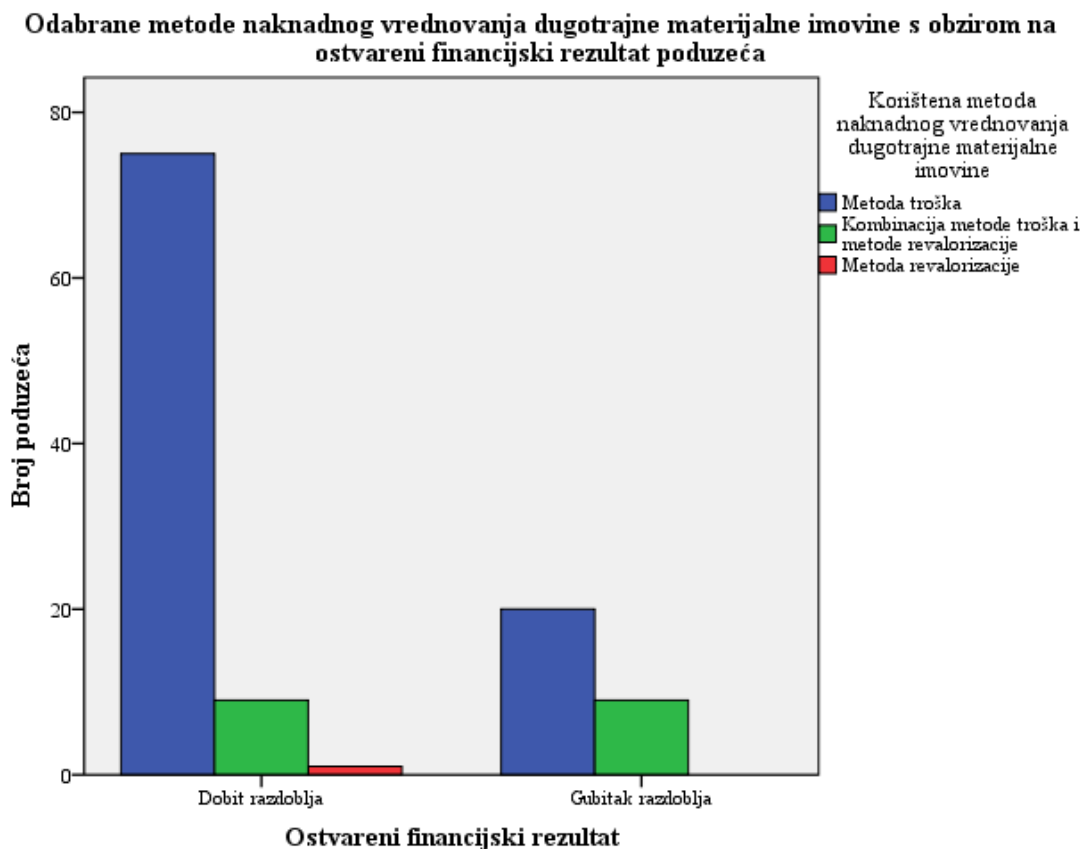
Poduzeće može ostvariti pozitivan ili negativan financijski rezultat. Pretpostavka je da se korištene metode naknadnog vrednovanja značajno razlikuju s obzirom na ostvareni financijski rezultat. Očekuje se da poduzeća koja ostvaruju negativan financijski rezultat koriste metodu troška kao metodu naknadnog vrednovanja dok, s druge strane, poduzeća koja ostvaruju pozitivan financijski rezultat pretežno koriste metodu revalorizacije. Razlog tome je ako se knjigovodstvena vrijednost imovine smanji kao rezultat revalorizacije, smanjenje se priznaje u računu dobiti i gubitka. Međutim, smanjenje se tereti izravno u glavnici pod naslovom revalorizacijskog viška do iznosa bilo kojeg postojećeg salda u revalorizacijskom višku u odnosu na to sredstvo. S druge strane, revalorizacija imovine povećava knjigovodstvenu vrijednost dugotrajne imovine i revalorizacijske rezerve u kapitalu dioničara, dok se povećanje priznaje u dobiti ili gubitku u mjeri u kojoj poništava smanjenje revalorizacije istog sredstva koje je prethodno priznato u računu dobiti i gubitka.⁷⁷

Tablica 13: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Ostvareni financijski rezultat	Dobit razdoblja	75	9	1	85
		88,2%	10,6%	1,2%	100,0%
	Gubitak razdoblja	21	8	0	29
		72,4%	27,6%	0,0%	100,0%
Ukupno		96	17	1	114
		84,2%	14,9%	0,9%	100,0%

Izvor: Izrada autora

⁷⁷ Aljinović Barać, Ž., Šodan, S. (2011): Motives for asset revaluation policy choice in Croatia, Croatian Operational Research Review (CRORR), Vol. 2, str. 60.-70. [Internet]. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=142174

Grafikon 3: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni finansijski rezultat

Izvor: Izrada autora

S obzirom na ostvareni finansijski rezultat, od ukupnog broja poduzeća koja su ostvarila pozitivan finansijski rezultat, njih 88,2% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 10,6% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok 1,2% promatranih poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja poduzeća koja su ostvarila negativan finansijski rezultat, njih 72,4% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, a 27,6% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška. Nijedno poduzeće koje je ostvarilo gubitak u poslovnoj godini nije koristilo metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine dugotrajne materijalne imovine. Razlozi ovakvim rezultatima mogu biti nepostojanje aktivnog tržišta, porezni aspekt troškova amortizacije, trošak procjene fer vrijednosti, veći troškovi računovodstvene

amortizacije, manji dobitak u računu dobiti i gubitka i slično. Navedeni razlozi su faktori koji negativno utječu na odluku poduzeća koji razmatraju mogućnost primjene metode revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.

Tablica 14: Rezultati testiranja nezavisnosti između ostvarenog financijskog rezultata poduzeća i korištenih metoda

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,071 ^a	1	,044
Likelihood Ratio	3,707	1	,054
N of Valid Cases	114		
a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,58.			

Izvor: Izrada autora

Iz tablice 14 se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^*=0,044 = 4,4\% \rightarrow \alpha^* < 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% može prihvatiti postavljena hipoteza $H_0(3)$ da postoji ovisnost između ostvarenog financijskog rezultata poduzeća i metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Drugim riječima, postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na financijski rezultat poduzeća.

H₁(4): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na djelatnost poduzeća

Svaki poslovni subjekt, ovisno o njegovom području poslovanja, registriran je za jednu ili više djelatnosti prema Zakonu o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.⁷⁸ Pretpostavka je da će postojati značajne razlike u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na različite djelatnosti u kojima poduzeća posluju. Očekuje se da će poduzeća koja posjeduju veliki broj nekretnina, postrojenja i opreme kao što su npr. proizvodna poduzeća ili poduzeća koja se bave poslovanjem nekretninama pretežno koristiti metodu revalorizacije, dok će poduzeća koja se bave pretežno uslužnim djelatnostima kao što su hotelijerstvo ili financijsko posredovanje u većini slučajeva koristiti metodu troška kao metodu naknadnog vrednovanja.

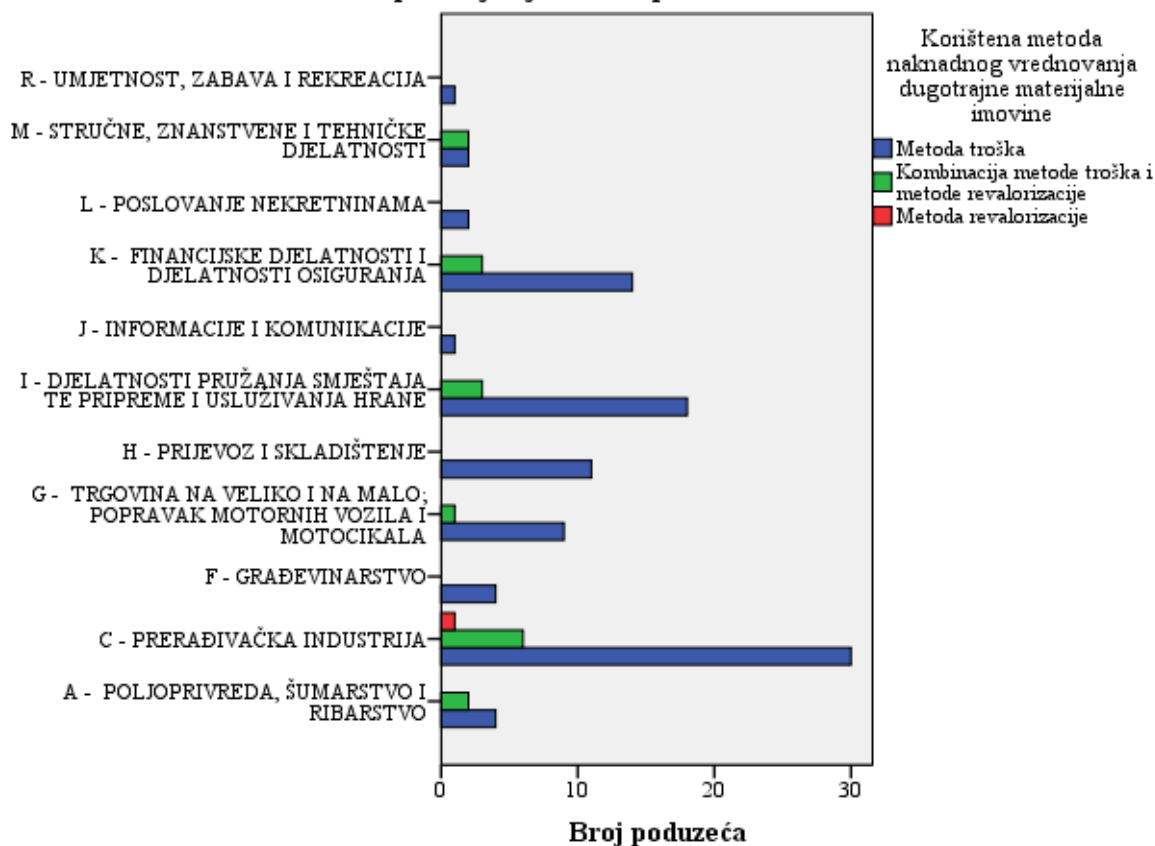
⁷⁸ Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007., Narodne novine, broj 98/94, članak 4. stavak 2., Zagreb. [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

Tablica 15: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na područje djelatnosti poduzeća

		Korištena metoda naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Djelatnost poduzeća	A - POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	4	2	0	6
		66,7%	33,3%	0,0%	100,0%
	C - PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	30	6	1	37
		81,1%	16,2%	2,7%	100,0%
	F – GRAĐEVINARSTVO	4	0	0	4
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	G - TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	9	1	0	10
		90,0%	10,0%	0,0%	100,0%
	H - PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	11	0	0	11
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	I - DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	18	3	0	21
		85,7%	14,3%	0,0%	100,0%
	J - INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	1	0	0	1
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	K - FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	14	3	0	17
		82,4%	17,6%	0,0%	100,0%
	L - POSLOVANJE NEKRETNINAMA	2	0	0	2
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	M - STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	2	2	0	4
		50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	R - UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	1	0	0	1
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Ukupno		96	17	1	114
		84,2%	14,9%	0,9%	100,0%

Izvor: Izrada autora

Odabrane metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na područje djelatnosti poduzeća

Grafikon 4: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na područje djelatnosti poduzeća

Izvor: Izrada autora

Iz tablice 15 i grafikona 4 se može vidjeti da u svakoj od kategorija koje se odnose na djelatnost, poduzeća u uzorku pretežno odabiru metodu troška za naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine. Od ukupnog broja poduzeća, najviše njih pripada kategoriji prerađivačke industrije, djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i kategoriji financijskih djelatnosti te se na temelju tih poduzeća mogu donijeti pouzdaniji zaključci što se tiče odabira metode za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Svim ostalim kategorijama djelatnosti pripada premalo poduzeća iz uzorka, a neke od djelatnosti sadrže samo po jedno poduzeće. Od ukupnog broja promatranih poduzeća čija glavna djelatnost spada u kategoriju prerađivačke industrije njih 81,1% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 16,2% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok 2,7% promatranih poduzeća koristi metodu revalorizacije

za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Kategorija djelatnosti prerađivačke industrije je jedina djelatnost u kojoj poduzeća koriste metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja promatranih poduzeća čija glavna djelatnost spada u kategoriju djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića, njih 85,7% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 14,3% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok nijedno od promatranih poduzeća ove djelatnosti ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja poduzeća u uzorku čija glavna djelatnost spada u kategoriju financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja, njih 82,4% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 17,6% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok nijedno od promatranih poduzeća ove djelatnosti ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Poduzeća koja pripadaju ostalim skupinama također većinom koriste metodu troška. Manjina poduzeća koja koriste metodu revalorizacije za sve nekretnine, a metodu troška za sva postrojenja i opremu pripadaju kategorijama djelatnosti: poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Nenavedenim kategorijama pripadaju samo poduzeća koja koriste metodu troška. Mogući razlozi ovakvih rezultata također mogu biti već prethodno spomenuti faktori koji negativno utječu na odluku poduzeća o primjeni metode revalorizacije.

Tablica 16: Rezultati testiranja nezavisnosti između djelatnosti i korištenih metoda

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,763 ^a	6	,450
Likelihood Ratio	8,116	6	,230
N of Valid Cases	114		
a. 6 cells (42,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,95.			

Izvor: Izrada autora

Za potrebe testiranja kreirane su 3 posebne grupe gdje su se spojile određene kategorije djelatnosti. U prvoj grupi se nalaze kategorije A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo i C - Prerađivačka industrija. U drugoj grupi su spojene kategorije F – Građevinarstvo i L -

Poslovanje nekretninama. U posljednjoj grupi se nalaze kategorije J - Informacije i komunikacije, M - Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, i R - Umjetnost, zabava i rekreacija. Ostale kategorije djelatnosti nisu svrstane u zasebne grupe, nego su ostale kao što je prethodno prikazano u tablici 15 i grafikonu 4. Iz tablice 16 se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^*=0,450 = 45,0\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(4)$ da postoji ovisnost između područja djelatnosti poduzeća i metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Drugim riječima, ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na djelatnost poduzeća.

$H_1(5)$: Ne postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među državama

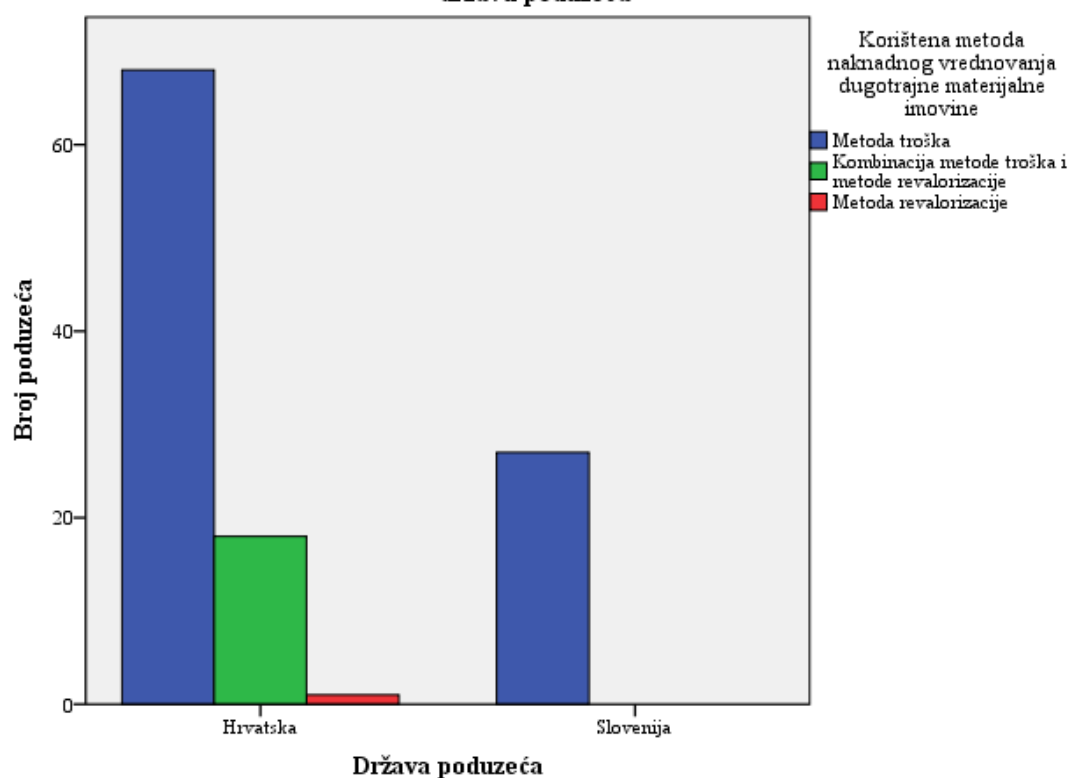
Očekuje se da neće postojati značajne razlike u naknadnom vrednovanju imovine među državama. Razlog za takvu pretpostavku je u tome što ne postoje razlike u zakonodavstvu u Hrvatskoj i Sloveniji. Također, nisu pronađena ni prethodno provedena istraživanja koja bi utvrdila da postoje značajne razlike u naknadnom priznavanju i vrednovanju dugotrajne materijalne imovine među poduzećima u Hrvatskoj i Sloveniji. Slovenija je članica Europske unije te se poduzeća moraju pridržavati Međunarodnih računovodstvenih standarda kao i Hrvatska poduzeća. Što se tiče Slovenskih računovodstvenih standarda, dugotrajna materijalna imovina se naknadno vrednuje po Slovenskom računovodstvenom standardu 1 - Dugotrajna materijalna imovina (izvorno: Slovenski računovodski standard 1 - Opredmetena osnovna sredstva) koji se ne razlikuje od HSFI 6 u bitnim stavkama. Stoga se očekuje da promatrana poduzeća u Sloveniji svoju dugotrajnu materijalnu imovinu naknadno vrednuju na isti način kao i poduzeća u Hrvatskoj.

Tablica 17: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na državu poduzeća

		Korištena metoda naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Država poduzeća	Hrvatska	69	17	1	87
		79,3%	19,5%	1,1%	100,0%
	Slovenija	27	0	0	27
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Ukupno		96	17	1	114
		84,2%	14,9%	0,9%	100,0%

Izvor: Izrada autora

Odabrane metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na državu poduzeća

Grafikon 5: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na državu poduzeća

Izvor: Izrada autora

S obzirom na državu poduzeća, od ukupnog broja promatranih poduzeća koja se nalaze u Hrvatskoj, njih 79,3% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, 19,5% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, a za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme koriste metodu troška, dok 1,1% promatranih poduzeća, odnosno samo jedno poduzeće u Hrvatskoj koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Što se tiče poduzeća koja djeluju u Sloveniji, sva promatrana poduzeća u uzorku koriste metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Nijedno listano poduzeće u uzorku koje pripada Sloveniji ne koristi ni „kombiniranu metodu“ gdje se revalorizacija koristi za naknadno vrednovanje nekretnina, a metoda troška za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme. Također, nijedno promatrano listano poduzeće u Sloveniji ne koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje cijele skupine nekretnina, postrojenja i opreme. Mogući razlozi ovakvim rezultatima također mogu biti već prethodno spomenuti faktori koji negativno utječu na odluku poduzeća o primjeni metode revalorizacije. Oni su: nepostojanje aktivnog tržišta, porezni aspekt troškova amortizacije, trošak procjene fer vrijednosti, veći troškovi računovodstvene amortizacije, manji dobitak u računu dobiti i gubitka i slično.

Tablica 18: Rezultati testiranja nezavisnosti između države poduzeća i korištenih metoda

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,634 ^a	1	,010
Likelihood Ratio	10,737	1	,001
N of Valid Cases	114		
a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,26.			

Izvor: Izrada autora

Tablica 18 prikazuje da je empirijska signifikantnost $\alpha^*=0,010 = 1,0\% \rightarrow \alpha^* < 5\% \rightarrow H_1$, što znači da se uz značajnost od 5% može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(5)$ da ne postoji ovisnost između države poduzeća i metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Drugim riječima, ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na državu poduzeća.

6. ZAKLJUČAK

Svrha ovog rada je istražiti postoje li značajne razlike u korištenim metodama naknadnog prikazivanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine listanih poduzeća u Hrvatskoj i Sloveniji s obzirom na veličinu i vlasništvo poduzeća, ostvareni financijski rezultat, djelatnost poduzeća te postoje li značajne razlike naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među dvjema državama. Sukladno Međunarodnom računovodstvenom standardu 16, subjekt nakon početnog priznavanja nekretnina, postrojenja i opreme može odabrati metodu troška ili metodu revalorizacije kao računovodstvenu politiku i mora je primijeniti na cijelu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme.

Analiza postavljenih hipoteza koje glase da postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća, vlasništvo, financijski rezultat i djelatnost te da ne postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među državama se provelo pomoću Hi-kvadrat testa. Rezultati provedenog istraživanja su pokazali da većina poduzeća u uzorku koristi metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Analizom po određenim obilježjima se također došlo do rezultata da poduzeća velikim dijelom koriste metodu troška. Provedenim Hi-kvadrat testom se pokazao rezultat da ne postoji povezanost između metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine i veličine poduzeća, oblika vlasništva, djelatnosti i države poduzeća te da postoji povezanost između metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine i financijskog rezultata poduzeća. Drugim riječima, izračunata vrijednost Hi-kvadrat testa pokazuje da odabir metode u poduzeću ne ovisi o veličini poduzeća, obliku vlasništva, djelatnosti i državi poduzeća te da odabir metode u poduzeću ovisi o financijskom rezultatu poduzeća. Uz pomoć rezultata istraživanja mogu se odbaciti postavljene hipoteze o postojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na veličinu poduzeća, oblik vlasništva, djelatnost i državu poduzeća te se prihvaća postavljena hipoteza o postojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na financijski rezultat poduzeća. Konačno se može zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na sve kategorije obilježja osim financijskog rezultata poduzeća. Poduzeća u uzorku koja koriste metodu revalorizacije najčešće je upotrebljavaju za vrednovanje nekretnina, dok za postrojenja i opremu upotrebljavaju metodu troška. Razlog tome može biti postojanje aktivnog tržišta za nekretnine.

Prethodno provedena istraživanja na ovu temu, kako hrvatska tako i europska, također naglašavaju da poduzeća dominantno koriste metodu troška, dok poduzeća koja koriste metodu revalorizacije najviše je koriste za vrednovanje nekretnina. Razlog zbog kojeg poduzeća u malom postotku koriste metodu revalorizacije može biti činjenica da je metoda troška jednostavnija i jeftinija za poduzeće nego metoda revalorizacije jer nema potrebe za naknadnom procjenom i vezanim troškovima. Mogući pozitivni i negativni faktori koji pozitivno i negativno utječu na odluku o metodi procjene po fer vrijednosti su prethodno navedeni u teorijskom dijelu. Može se primijetiti da su negativni učinci procjene po metodi revalorizacije brojniji od pozitivnih učinaka što se naposljetku i manifestira na izbor metode i uzrokuje ovakve rezultate.

LITERATURA

Knjige:

1. Belak, V. (2009.): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak excellens d.o.o., Zagreb, str 1-78.
2. Belak, V; Vudrić, N. (2012): Osnove suvremenog računovodstva, Belak Excellens, str 18-134.
3. Brkanić, V. i sur. (2014): Računovodstvo poduzetnika, RRiF Plus, Zagreb, str. 52-138.
4. Grupa autora (redaktor Cirkveni Filipović, T.) (2016): Hrvatski računovodstveni sustav, RRIF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge, Zagreb, str. 1055-1084.
5. Pivac, S. (2010.): Statističke metode (predavanja, diplomski studij, kolegij Statističke metode), integrirana predavanja, Ekonomski fakultet, Split, str. 18-150.
6. Šodan, S. (2009.): Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj, B. Ramljak (ur.), Računovodstveno izvješćavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU, str. 69-84, Ekonomski fakultet, Split
7. Zelenika, R. (2000.): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, četvrto izdanje, Rijeka, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 295-319.

Časopisi:

1. Bakran, D. (2018.): Računovodstveni i porezni tretman revalorizacije dugotrajne materijalne imovine, RIF br. 5., str. 14.
2. Bakran, D. (2019.): Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine, RIF br 5., str. 25, Zagreb
3. Negovanović, M. (2008.): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU., RRIF, br. 8, 2008., str. 52.
4. Pretnar, Abičić, S. (2017.): Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine, RIF br 9. str. 32, Zagreb
5. Šonje, V. (2019.): Mikropoduzeća i dalje u velikoj ekspanziji, a veliki se dijele na segmente, prilog uz Lider: 1000 najvećih Hrvatskih tvrtki prema ukupnom prihodu u 2018., Zagreb, str. 6.

Pravilnik/Zakon:

1. Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007., Narodne novine, broj 98/94, članak 4. stavak 2., Zagreb. [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

2. Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/2015., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html
3. Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine br. 95/2005., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_08_95_1885.html
4. Pregled Međunarodnih standarda financijskih izvještavanja (u primjeni od 1. siječnja 2010.), OSFI. [Internet]. Dostupno na: http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-1_od_1.1.2010._dodana_kolona_Odluka.pdf
5. Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 11/01, 2005., Ljubljana. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-5299/slovenski-racunovodski-standardi?h=Slovenski%20ra%C4%8Dunovodski%20standard>
6. Službeni list Europske unije (2019.): Uredba Komisije (EZ) br. 1126/2008 o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda, MRS 16. [Internet]. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02008R1126-20190101>
7. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb, Uradni list, Št. 001-22-152/06, 2006. Ljubljana. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-5014/zakon-o-davku-od-dohodkov-pravnih-oseb-zddpo-2?h=Zakon%20o%20davku%20od%20dohodkov%20pravnih%20oseb>
8. Zakon o gospodarskih družbah, Uradni list RS, št. 42/06, 2006. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2009-01-3036?sop=2009-01-3036>
9. Zakon o porezu na dobit, Narodne novine br. 143/2014, Zagreb. [Internet]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>
10. Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/2015, Zagreb. [Internet]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2015_07_78_1493.html
11. Zakon o računovodstvu, Uradni list RS, št. 23/99, 1999. [Internet]. Dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-1032/zakon-o-racunovodstvu-zr/#I.%C2%A0SPLO%C5%A0NE%C2%A0DOLO%C4%8CBE>

Izvori s Interneta:

1. Aljinović Barać, Ž., Šodan, S. (2011): Motives for asset revaluation policy choice in Croatia, Croatian Operational Research Review (CRORR), Vol. 2, str. 60.-70. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=142174

2. Bejaković, B., Vukšić, G., Bratić, V. (2011.): Veličina javnog sektora u Hrvatskoj, Hrvatska i komparativna javna uprava, god. 11., 2011., br. 1., str. 99–125. [Internet]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/132524>
3. Bolfek, B., Stanić, M., Tokić, M. (2011.): Struktura bilance kao pokazatelj lošeg poslovanja, Oeconomica Jadertina, Vol. 1 No. 1, str. 76-87, str. 78. [Internet]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/68204>
4. Christensen, H. B., & Nikolaev, V. 2013. Does Fair Value Accounting for Non – Financial Assets Pass the Market Test?, Review of Accounting Studies 18, str. 734–775. [Internet]. Dostupno na: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=c6dc7ade-c0ec-4887-89df-842a0b4290f3%40sdc-v-sessmgr03>
5. Dražić Lutilsky, I., Dragija, M., Jurković, S., (2014.): Revaluation Of Tangible And Intangible Assets – Accounting And Tax Implications In Croatia, Economy of eastern Croatia yesterday, today, tomorrow, Josip Juraj Strossmayer Sveučilište u Osijeku, Ekonomski fakultet, vol. 3, str. 604-615. [Internet]. Dostupno na: <https://ideas.repec.org/a/osi/eecytt/v3y2014p604-615.html>
6. Esen, Ö. M., Perek, A. A. (2016): The revaluation model and its effects on financial Statements: an examination on bist 100 companies, Journal of Information Economics and Management, Volume: X, Issue: II. Dostupno na: <http://www.beykon.org/dergi/2016/SPRING/2016XI.I.3.O.M.Esen.pdf>
7. Hrvatska Gospodarska Komora. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/odjel-za-poslovne-informacije/registar-poslovnih-subjekata>
8. Jerman, M., Novak, A. (2014.): IFRS application in Slovenia, Accounting and Management Information Systems, Vol. 13, No. 2., 2014., str. 351–372. [Internet]. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/281440763_IFRS_application_in_Slovenia
9. Jurić, Đ. (2014.): Effect of accounting policies on financial position of small and medium-sized enterprises, Journal of Accounting and Management, str. 43-59. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=211565
10. Kralj, J. (2015.): Slovenski računovodstveni sustav, Završni rad, RRiF Visoka škola za financijski menadžment, Zagreb. [Internet]. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/rvs%3A31>
11. Leva Bukovnik, M., Mlinarič, B. (2009): Temelji računovodstva, Konzorcij višjih strokovnih šol za izvedbo projekta IMPLETUM, Zavod IRC, Ljubljana, str 31-37.

- [Internet]. Dostupno na: https://www.scpet.net/vss/xinha/plugins/ExtendedFileManager/demo_images/egradiva/Temelji%20racunovodstva-Bukovnik.pdf
12. Ljubljanska borza. Dostupno na: <http://seonet.ljse.si/default.aspx>
 13. Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, HANFA, [Internet]. Dostupno na: <https://www.hanfa.hr/getfile/39377/Me%C4%91unarodni%20ra%C4%8Dunovodstveni%20standardi%20i%20Me%C4%91unarodni%20standardi%20financijskog.pdf>
 14. Pejić, M. (2017.): Komparativna analiza metoda naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među poduzetnicima u RH, Diplomski rad, Ekonomski fakultet u Splitu. Dostupno na: <https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A1023>
 15. Perkušić, D. (2015.): Primjena metode revalorizacije na naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine, Računovodstvo i menadžment, 16. međunarodna znanstvena i stručna konferencija, Zbornik radova, Svezak II. – stručni radovi, „HRVATSKI RAČUNOVOĐA“, Zagreb, str. 57-68, str. 57. Dostupno na: <http://www.hrvatski-racunovodja.hr/pub/2018/rim-2018-zbornik-strucnih-radova.pdf>
 16. Quagli, A., Avallone, F. (2010.): Fair Value or Cost Model? Drivers of Choice for IAS 40 in the Real Estate Industry, European Accounting Review, 19:3, 461-493. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09638180.2010.496547?needAccess=true>
 17. Roška, V., Milun, T. Gozze, Gučetić, N. (2014.): Trends of long-term tangible and intangible assets in the Republic of Croatia, Journal of Accounting and Management, str.45-56. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=211557
 18. Talnagiova, V., Cerna, L. (2011.): Measurement of assets in financial statements of an industrial company, Annals of DAAAM for 2011., Volume 22, No. 1, Published by DAAAM International, Vienna, Austria, EU, str. 1161-1162. Dostupno na: https://www.daaam.info/Downloads/Pdfs/proceedings/proceedings_2011/1161_Talnagiova.pdf
 19. Tsamis, A., Konstantinos, L. (2014): Property Assets Fair Value Accounting Under Uncertainty, European Research Studies, Volume XVII, Issue (4), str. 35-54. Dostupno na: <https://www.ersj.eu/journal/431>
 20. Zagrebačka burza. Dostupno na: <https://www.zse.hr/>

POPIS TABLICA I GRAFIKONA:

Tablica 1: Usporedba MRS-a 16, HSFI-ja 6 i SRS-a 1.....	31
Tablica 2: Struktura uzorka prema veličini poduzeća.....	37
Tablica 3: Struktura uzorka prema vlasništvu poduzeća.....	37
Tablica 4: Struktura uzorka prema ostvarenom financijskom rezultatu poduzeća	38
Tablica 5: Struktura uzorka prema državi poduzeća.....	38
Tablica 6: Struktura poduzetnika prema djelatnosti.....	39
Tablica 7: Odabrana metoda za naknadno mjerenje nekretnina, postrojenja i opreme.....	41
Tablica 8: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)	42
Tablica 9: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na veličinu poduzeća.....	43
Tablica 10: Rezultati testiranja nezavisnosti između veličine poduzeća i korištenih metoda..	44
Tablica 11: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na oblik vlasništva poduzeća.....	45
Tablica 12: Rezultati testiranja nezavisnosti između oblika vlasništva poduzeća i korištenih metoda	47
Tablica 13: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća	48
Tablica 14: Rezultati testiranja nezavisnosti između ostvarenog financijskog rezultata poduzeća i korištenih metoda.....	50
Tablica 15: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na područje djelatnosti poduzeća	51
Tablica 16: Rezultati testiranja nezavisnosti između djelatnosti i korištenih metoda.....	53
Tablica 17: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na državu poduzeća.....	55
Tablica 18: Rezultati testiranja nezavisnosti između države poduzeća i korištenih metoda....	56

Grafikon 1: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na veličinu poduzeća.....	43
Grafikon 2: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća.....	46
Grafikon 3: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni financijski rezultat	49
Grafikon 4: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na područje djelatnosti poduzeća	52
Grafikon 5: Metoda naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme s obzirom na državu poduzeća.....	55

SAŽETAK

Predmet istraživanja ovog rada je utvrditi koje metode naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine primjenjuju listana poduzeća u RH i Sloveniji. Također, predmet istraživanja je ispitati postojanje značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na: veličinu poduzeća, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat i djelatnost poduzeća te usporedba među dvjema državama. Cilj istraživanja je prihvatiti ili odbaciti postavljene istraživačke hipoteze. Drugim riječima, cilj istraživanja je provedenom analizom ispitati postoje li značajne razlike u korištenim metodama naknadnog vrednovanja i priznavanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na navedena obilježja. Analiza se provela na uzorku od 87 hrvatskih i 27 slovenskih listanih poduzeća koja su predala svoje temeljne financijske izvještaje za 2018. godinu. Teorijski okvir čini relevantni računovodstveni standard: Međunarodni računovodstveni standard 16.

Nakon početnog priznavanja, dugotrajnu materijalnu imovinu moguće je vrednovati metodom troška ili metodom revalorizacije. Subjekt je dužan za svoju računovodstvenu politiku odabrati ili model troška ili model revalorizacije i primijeniti tu politiku na čitavu skupinu dugotrajne materijalne imovine. Rezultati istraživanja pokazuju da većina poduzeća iz uzorka koristi metodu troška za naknadno vrednovanje nekretnine, postrojenja i opreme. Analizom po određenim obilježjima također se dolazi do rezultata da se poduzeća većinom odlučuju za metodu troška. Provedenim Hi-kvadrat testom dolazi se do rezultata koji pokazuju da ne postoji povezanost između metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine i veličine poduzeća, oblika vlasništva, djelatnosti i države poduzeća te da postoji povezanost između metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine i financijskog rezultata poduzeća. Dakle, izračunata vrijednost Hi-kvadrat testa pokazuje da odabir metode u poduzeću ne ovisi o nijednom promatranom obilježju osim o financijskom rezultatu poduzeća. Sukladno dobivenim rezultatima, može se odbaciti temeljna hipoteza o postojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na sva obilježja osim financijskog rezultata poduzeća. Naposljetku se može zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na sva promatrana obilježja osim financijskog rezultata poduzeća.

Ključne riječi: dugotrajna materijalna imovina, metoda troška, metoda revalorizacije, Međunarodni računovodstveni standardi

SUMMARY

The subject of this research work is to determine which methods of subsequent measurement and valuation of tangible fixed assets are used by listed companies in Croatia and Slovenia. Also, the subject of the research is to examine the existence of significant differences in the methods used regarding: the size of the company, ownership, the financial result, the main activity of the company and comparison between the two countries. The aim of the research is to confirm or refute the proposed research hypotheses. In other words, the aim of the research is to examine whether there are significant differences in the methods used for the subsequent valuation and recognition of fixed assets due to the above mentioned characteristics. The analysis was carried out on a sample of 87 Croatian and 27 Slovenian listed companies which submitted their basic financial statements for 2018. The theoretical framework is made of relevant accounting standard: International Accounting Standard 16.

After initial recognition, tangible fixed assets can be valued using the cost method or the revaluation method. An entity is required to select either a cost model or a revaluation model for its accounting policy and apply that policy to the entire group of tangible fixed assets. The research results show that most of the sample companies use the cost method to subsequently evaluate property, plant and equipment. Analyzing by characteristics also results in most companies opting for the cost method. The conducted Chi-square test results show that there is no correlation between the methods of subsequent measurement of tangible fixed assets and the size of the enterprise, the form of ownership, activity and the state of the enterprise, and that there is a correlation between the methods of subsequent measurement of tangible fixed assets and the financial result of the enterprise. Thus, the calculated value of the Chi-square test shows that the choice of method in an enterprise does not depend on any observed characteristic except on the financial result of the enterprise. According to the results obtained, the basic hypothesis that there are significant differences in the methods used can be rejected, given all characteristics except the financial result of the company. Finally, it can be concluded that there is no statistically significant difference in the methods used for the subsequent valuation of tangible fixed assets with respect to all observed characteristics except the financial result of the enterprise.

Keywords: *tangible fixed assets, cost method, revaluation method, International Accounting Standards*